

Kääntäjä

ÖVERSÄTTAREN

Kevään palkinnot:

Mikael Agricola

J.A. Hollo

Tiedon helmi

- Juristi-lingvistin urapolku
- Tekijänoikeusasiaa kirjallisuuden kääntäjille

Yhteyttä rakentamassa

Huhtikuussa Tampereella järjestetty Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen symposiumi KäTu tarjosi hienon kattauksen eri aihepiirejä. Pinnalla oli erityisesti tekoäly, joka onkin SKTL:n tämän vuoden toiminnan kärkiteemoja monesta eri näkökulmasta. Parhaillaan työestetään mm. tekijänoikeuksiin liittyviä kysymyksiä. Itse käytän usein ilmausta ”tukiäly” korostaakseni ihmisen oman kriittisen ajatustyön merkitystä. Termikilpailun lienee hävinnyt ”koneäly”, joka kertoisi ehkä kaikkein parhaiten, mistä on kyse: algoritmista, joka laskee todennäköisyyksiä.

KäTun teemana oli yhteys. Meissä on sisään rakennettuna syvä kaipaus kuulua johonkin, olla osa jotakin suurempaa. Yhteys toiseen ihmiseen on perustarpeemme, ilman yhteyttä kuihdumme.

Yhteys toisiin auttaa meitä löytämään yhteyden itseemme. Muut toimivat peileinä syvyydestä, johon emme itse näe, ja opimme tuntemaan itseämme vain toisten kautta.

SKTL:n tapahtumat ovat antoisia mahdollisuuksia yhteyden rakentamiseen kollegoiden välille. Liiton järjestämien tilaisuuksien lisäksi osallistua voi niin oman jaoston, muiden jaostojen kuin eri paikallisosastojenkin tapahtumiin. Sivulla 24 ja 25 voit tutustua muutamaan turkulaiseen vapaaehtoiseemme. Lehden tulevissa numeroissa esittelemme lisää monipuolisissa vapaaehtoistehtävissä toimivia jäseniämme.

Lähtötapaamisten lisäksi yhteys voi rakentua, kasvaa ja kehittyä myös verkon yli. Nykyään monet tilaisuuksistamme järjestetäänkin hybridinä tai kokonaan verkossa, mikä lisää niiden saavutettavuutta tuntuvasti. Toivon, että eri tapahtumien välityksellä jäsenistöemme saa kokea olevansa merkityksellinen osa kääntäjien, tulkkiensa sekä alan opettajien ja tutkijoiden ammatillista yhteisöä.

Puheenjohtajan tehtävä on palvelutehtävä, ja olenkin pohtinut, miten voisin parhaiten palvella eri puolilla maailmaa asuvaa jäsenistöämme. Tätä ajattellessi käynnistin torstaina 30.5. kokeiluna *Kokkonen kuulolla* -kysely- ja keskustelutapaamiset Teamsissa. Voit kysyä minulta mitä tahansa – siis ihan mitä tahansa. Pyydän kuitenkin, että ilmoittautumisen yhteydessä lähetät kysymyksesi etukäteen, niin että ehdin valmistautua ja etsiä mahdollisia taustatietoja. Tarkemmat ohjeet on lähetetty jäsenkirjeessä 26.4. ja ne löytyvät myös tämän lehden sivulta 4.

Tervetuloa linjoille!

Kirjoittaja on Suomen kääntäjien ja tulkkiensa liiton puheenjohtaja.
puheenjohtaja@sktl.fi

© Nelli Kivimäki

Kontaktskapande

Symposiet om forskning i översättning och tolkning KäTu som ordnades i Tammerfors i april bjöd på en fin uppsättning teman. Aktuellt var framför allt artificiell intelligens som ur många olika synvinklar är ett spetstema i FÖTF:s verksamhet i år. För närvarande bearbetas bland annat frågor i anslutning till upphovsrätten. På finska byter jag ofta ut ”tekoäly” till ”tukiäly” (stödande intelligens) för att framhäva vikten av människans kritiska tankearbete. Begreppet ”koneäly” (maskinell intelligens) torde inte längre användas, fastän det kanske bäst skulle säga vad det är fråga om: algoritmer som räknar ut sannolikheter.

Temat för KäTu-symposiet var kontakt. Vi har en inbyggd längtan efter att höra till något, att vara del av någonting större. Kontakten med andra människor är ett av våra grundläggande behov och utan den tynar vi bort. Kontakten med andra hjälper oss att finna oss själva. Andra människor speglar det djup som vi inte själva kan se, och vi lär oss känna oss själva endast via andra.

På FÖTF:s evenemang har vi bra möjligheter att skapa kontakt mellan kollegor. Förutom i de evenemang som förbundet ordnar kan du även delta i de evenemang som din sektion, de andra sektionerna och lokalavdelningarna ordnar. På sidorna 24 och 25 har du möjlighet att läsa om några av våra frivilliga i Åbo. I de kommande numren av tidningen kommer vi att presentera flera av våra frivilliga aktiva i förbundets mångsidiga uppgifter.

Utöver möten på plats kan kontakt även byggas, växa och utvecklas över nätet. Numera ordnas många evenemang som hybridevenemang eller helt och hållet på nätet, vilket märkbart ökar tillgången till dem. Jag hoppas att vår medlemskår via evenemangen kan känna att de utgör en betydelsefull del av den yrkesmässiga gemenskapen som består av översättare och tolkar samt lärare och forskare inom branschen.

Som ordförande har jag en serviceuppgift och jag har begrundat på vilket sätt jag bäst kan betjäna vår medlemskår som bor på olika håll i världen. Med detta i tankarna inleder jag torsdagen den 30 maj försöksvis en serie fråge- och diskussionsmöten via Teams (*Kokkonen kuulolla*). Du kan ställa mig vilken fråga som helst – allt mellan himmel och jord. Jag ber dig skicka din fråga på förhand i samband med anmälan så att jag har tid att förbereda mig och ta fram eventuellt bakgrundsmaterial. Närmare anvisningar finns i det medlemsbrev som skickades den 26 april och de finns också i den här tidningen på sidan 4.

Välkommen på linjen!

Skribenten är ordförande för Finlands översättar- och tolkförbund.
puheenjohtaja@sktl.fi

Översättning: Tina Matala-aho

ISSN 0356-4649

Julkaisija:
Suomen kääntäjien ja tulkkiensa liitto –
Finlands översättar- och tolkförbund ry

Päätoimittaja:
Sanna Kokkonen
sanna.kokkonen@sktl.fi

Toimitussihteeri:
Maarit Laitinen
maarit.laitinen@sktl.fi

Taitto:
PunaMusta, Sisältö ja suunnittelupalvelut

Ulkoasu:
More Business Services Oy,
www.morebiz24.com

Painopaikka:
PunaMusta Oy

Painos: 2 700 kpl
Ilmestyy 4 kertaa vuodessa.

Toimituskunta:
Juha Eskelinen, Jenni Kavén, Silke Matinniemi,
Hanna Pippuri, Kate Sotejeff-Wilson ja
Salar Sofy

www.sktl.fi/kaantaja-oversattaren

Tilaukset:
tiedotus@sktl.fi

Ilmoitushinnat:
www.sktl.fi/kaantaja-oversattaren/mediatiedot

Tilaushintaa 2024
Muille kuin SKTL:n jäsenille:
55 euroa (kotimaa), 65 euroa (ulkomaat)

Kannen kuva:
Aleksi Milonoff ja Sanna van Leeuwen.
Kuva: Maarit Laitinen

Kirjoittajan omalla nimellä julkaistuista kirjoituksista vastaa kirjoittaja.

Ilmoitusten sisällöstä vastaa ilmoittaja.

Kuvat © SKTL, jos ei toisin mainittu.

*Liiton toimisto lomailee
juhannuksesta elokuun alkuun.*

*Toivotamme kaikille
aurinkoisia kesäpäiviä!*

Tässä numerossa mm.:

- S. 7 SKTL:n logo ja visuaalinen ilme uudistuivat
- S. 8 Haastattelussa Agricola-palkittu Aleksi Milonoff
- S. 10 Haastattelussa Hollo-palkittu Sanna van Leeuwen
- S. 12 Haastattelussa Tiedon helmi -palkittu Ritva Hartama-Heinonen
- S. 14 Juristi-lingvisti Laura Vuorisen urapolku
- S. 16 Tekijänoikeus suojaa luovaa työtä
- S. 18 Kopioston palvelut kirjallisuuden kääntäjille
- S. 19 Uudet jäsenet
- S. 21 Julkishallinnon palsta: Svenskt lagspråk i Finland
- S. 22 Julkishallinnon palsta: Nato-jäsenyys innoitti sanastotyöhön
- S. 24 Vapaaehtoisena SKTL:ssä: Esittelyssä Olga Hirvirinne ja Saana Rusi
- S. 26 Kirja-arvostelu: Rimma Markovan Pohjoismainen albumi
- S. 27 II kysymystä kieliasiantuntijalle: Aryan Rostamnejad

SUOMEN KÄÄNTÄJIEN
JA TULKKIEN LIITTO
FINLANDS ÖVERSÄTTAR-
OCH TOLKFÖRBUND

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto (SKTL) on vuonna 1955 perustettu kääntäjien ja tulkkien aatteellinen etujärjestö. Liiton tavoitteena on mm. edistää laatua ja ammattimaisuutta kääntämisen ja tulkkauksen alalla.

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto

Tekstin talo, Lintulahdenkatu 3, 00530 Helsinki

www.sktl.fi

TULEVAT TAPAHTUMAT

**Kokkonen kuulolla:
puheenjohtajan
kyselytunti
verkossa
30.5.2024**

**Kansainvälisen
kääntäjienpäivän
seminaari
Helsingissä
25.9.2024**

**Turun kirjamesut
Turun
messukeskuksessa
4.–6.10.2024**

**Suomalais-ruotsalainen
kääntäjäseminaari
Helsingissä
10.–11.10.2024**

**Helsingin kirjamesut
Messukeskuksessa
24.–27.10.2024**

**SKTL:n
säätömääräinen
syyskokous
Helsingissä
23.11.2024**

**Tampereen
kirjafestarit
Tampere-talossa
30.11.–1.12.2024**

**Kääntäjä-Översättaren
3/24
ilmestyy 13.9.
Aineistopäivä on 9.8.**

Suomalais-ruotsalainen kääntäjäseminaari 2024 10.–11.10.2024, Paasitorni, Helsinki

Alustava ohjelma julkaistaan ja ilmoittautuminen avataan pian – seuraathan tiedotustamme!

Yhteistyössä: Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ja Kotimaisten kielten keskus

Svensk-finskt översättarseminarium 2024 10–11 oktober 2024, Paasitorni, Helsingfors

Ett preliminärt program publiceras och anmälan öppnas snart – följ seminariet på nätet för mer information!

I samarbete: Finlands översättar- och tolkförbund och Institutet för de inhemska språken

www.sktl.fi/kaantajaseminaari

Merkitse Kääntäjienpäivä 2024 kalenteriisi!

Vuoden 2024 Kääntäjienpäivän seminaarin ajankohta ja paikka ovat varmistuneet! Tapahtuma järjestetään keskiviikkona 25.9. Helsingin yliopistossa. Ohjelma julkaistaan myöhemmin.

Kääntäjienpäivän järjestävät Kieliasiantuntijat ry ja Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto. Tänä vuonna yhteistyökumppanina on Helsingin yliopiston kääntämisen ja tulkkauksen maisteriohjelma.

Seuraa tapahtumaa:
kaantajienpaiva.com

Kääntäjienpäivä
@kaantajienpaiva

Helsingissä nähdään!

Kieliasiantuntijat

SUOMEN KÄÄNTÄJIEN
JA TULKKIEN LIITTO
FINLANDS ÖVERSÄTTAR-
OCH TOLKFÖRBUND

Onko sinulla kysyttävää SKTL:n toiminnasta, käännös- ja tulkkusalan ajankohtaisista aiheista tai vaikkapa yrittäjyyden perusasioista? Haluatko antaa meille palautetta tai vain käydä tervehtimässä uutta puheenjohtajamme? Nyt siihen on mahdollisuus!

Liiton puheenjohtaja **Sanna Kokkonen** on tavattavissa Teamsissa torstaina **30.5.** klo 17–18 ja valmis vastaamaan jäsenistön kaikenlaisiin kysymyksiin. Kysymyksiä ja keskustelunaiheita voi lähettää etukäteen tilaisuuden ilmoittautumislomakkeella. Kaikki jäsenemme ovat tervetulleita linjoille seuraamaan kyselytuntia ja kuuntelemaan muiden jäsenten kysymyksiä, vaikka itsellä ei juuri tällä kertaa asiaa olisikaan. Tervetuloa!

Aika: Torstai 30.5.2024 klo 17–18

Paikka: verkossa (Teams)

Ilmoittautuminen päättyy **30.5. klo 12**

Kysymyksiä voi lähettää lomakkeen kautta **26.5. asti.**

Ilmoittaudu mukaan:

sktl.fi/KokkonenKuulolla

Tampereen KäTu yhdisti käännösalan 21. kerran

Tampereen yliopistossa 19.–20.4. pidetyssä kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen symposiumissa tarkasteltiin kään-
nösalaan yhteyden näkökulmasta, ja itse symposiumi yhdisti jälleen niin kääntämisen ja tulkkauksen opettajia ja tutkijoita kuin ammattikäntäjiä ja -tulkkeja. Tapahtumaan osallistui yli 150 kään-
nös- ja kielitieteiden edustajaa Suomesta ja ulkomailta. Tämänkertainen KäTu-symposiumi oli lisäksi osa opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) nimeämää valtakunnallista Sivistyksen teemavuotta 2024.

Symposiumin plenaristit olivat tulkkauksen tutkimuksen professori **Franz Pöchhacker** Wienin yliopistosta ja Kääntäjämasterit ry:n puheenjohtaja **Tiina Kinnunen**. Kinnunen käsitteli plenaariesitelmässään niin tekoälyn mukanaan tuomia muutoksia kuin yhteisöllisyyttä ja yhteyden merkitystä kään-
nösosalalla kautta aikojen, Pöchhacker puolestaan tulkkauksen ammattilaisten, opettajien ja tutkijoiden välisten yhteyksien vaikutusta alan asiantuntijayhteisön rakentumiseen Brasiliassa.

XXI KäTuun osallistui yli 150 kään-
nös- ja kielitieteiden edustajaa Suomesta ja ulkomailta.

Tämän vuoden KäTu-plenaristit tulkkauksen tutkimuksen professori Franz Pöchhacker ja Kääntäjämasterit ry:n puheenjohtaja Tiina Kinnunen.

Seuraavan kerran Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen symposiumi järjestetään Helsingin yliopistossa 11.-12.4.2025 teemalla VARMUUS JA EPÄVARMUUS.

Nähdään ensi vuonna Helsingissä!

Direktiivi suojaa alustataloudessa

Euroopan parlamentti hyväksyi direktiivin, jonka tarkoitus on parantaa alustatyöntekijöiden asemaa ja selkiyttää yritysten ja alustojen kautta töitä tekevien suhdetta. Direktiivin mukaan alustatalousyrityksen ja sen välityksellä työtä tekevän henkilön sopimussuhde on oletettava työsuhteeksi, jos työssä havaitaan esimerkiksi valvontaa ja johtamista osoittavia tosiseikkoja, kuten normaalissakin työsuhteessa.

Direktiivi lienee omiaan parantamaan heikommassa asemassa olevan oikeuksia ja korjaamaan epäsuhtaa digitaalisten alustojen ja alustatyöntekijöiden välillä. Sen on myös tarkoitus puuttua epäreiluun kilpailuun ja luoda sääntöjä algoritmista työnjohtamisesta.

Euroopan unionin neuvosto ja Euroopan parlamentti pääsivät alustavaan sopimukseen direktiiviehdotuksesta jo joulukuussa 2023. Nyt neuvoston on vielä hyväksyttävä laki ennen kuin se astuu voimaan.

Lähde: Euroopan parlamentin Suomen-toimisto

TAKK – Tulkkaus koulutusta jo 20 vuotta

Torstaina 25.4. juhlittiin Tampereen aikuiskoulutuskeskuksen eli TAKKin 20-vuotista taivalta tulkkien kouluttajana: takana on 20 vuotta asioimistulkkaus koulutusta ja jo 10 vuotta oikeustulkkaus koulutustakin. Uusimpana tulokkaana on tuore mielenterveystulkkauksen koulutus. Paikalle oli kokoontunut nelisenkymmentä ihmistä, jotka edustivat TAKKilaisia, TAKKissa kouluttautuneita, ulkopuolisia arvioijia ja opettajia sekä julkishallinnon ja järjestökentän sidosryhmiä. SKTL:n nimissä paikalla olivat kukkakimpun kanssa kiittämässä ja onnittelemassa tulkki jaoston puheenjohtaja ja hallitusedustaja eli **Piat Leppälä** ja **von Essen**.

Iltapäivä aloitettiin seminaarityyppisellä osiolla, jossa TAKKin rehtorin avajais sanojen jälkeen TAKKin tulkkitiimin jäsenenä toiminut **Soile Mäkiranta** esitti katsauksen TAKKin tulkkaus koulutuksen historiaan. Kutsuttuina puhujina Monetra Tulkkipalvelun **Seija Koskinen** kävi myös läpi menneitä kunnallisen tulkkipalvelun kehityksen osalta, ja lopuksi monikulttuurisuuden ammattilainen **Anu-Rohima Mylläri** puhui osallisuudesta ja kielen ja tulkkaus palvelujen merkityksestä osallisuudelle.

TAKKin asioimistulkkauksen koulutuksesta on 20 vuodessa suoritettu noin 300 kokotutkintoa sekä useita

Kuvassa tulkkitiimin jäsenet Teija Pihlajaniemi, Soile Mäkiranta, Tuuja Hildén ja Ekaterina Tsviro, keskellä toimialajohtaja Juha Jokinen.

© TAKKin kuva-arkisto

osatutkintoja, yhteensä 40 kieliparissa. Oikeustulkkeja on valmistunut 10 vuodessa 100, mutta koska jotkut ovat suorittaneet tutkinnon useammassa kieliparissa, on suoritettu 106 tutkintoa kaikkiaan 26 kieliparissa.

Teksti: Pia von Essen

Kirjoittaja on SKTL:n tulkki jaoston hallitusedustaja.

Oikeustulkkien ja oikeudellisten kääntäjien eurooppalaisen järjestön EULITAn konferenssi ja vuosikokous Ateenassa 19.–20.4.2024

EULITAn konferenssi ja vuosikokous kokosi osallistujia eri puolilta Eurooppaa keskustelemaan ajankohtaisista oikeustulkkaus kokeen ja oikeudelliseen kääntämiseen kytkeytyvistä teemoista. Kääntäjä-lehden seuraavassa numerossa julkaistaan laajempi katsaus konferenssin annista.

Tässä osallistujien välittömiä mietteitä: Kiinan kielen rekisteröity oikeustulkki Yuan Pei kokosi tunnelmiaan seuraavasti: ”Oli mahtava osallistua konferenssiin Ateenassa ja paikka oli ihan lähellä Akropolista! Oli myös ihanaa, että nyt Suomesta lähti enemmän osallistujia kuin viime vuonna, jolloin Suomea edustivat SKTL:n toiminnanjohtaja **Jenni Kavén** ja minä Luxemburgissa. Keskustelimme paljon tekoälyn vaikutuksesta työkuviimme. Totesimme kuitenkin, että olemme ”vielä” turvassa, ja että tulevaisuudessa

Kuvassa kiinan kielen rekisteröity oikeustulkki Pei Geng ja Yuan Pei, viron kielen rekisteröity oikeustulkki Petteri Aarnos sekä tulkki jaoston puheenjohtaja ja SKTL:n EULITA-edustaja Pia Leppälä.

töitä tarjotaan todennäköisimmin vain heille, jotka osaavat käyttää tekoälyä työkaluna. Lisäksi konferenssissa puhuttiin oikeustulkin etiikasta ja ammatillisesta käyttäytymisestä vaativissa tulkkaus tilanteissa. Konferenssissa sain ensimmäistä kertaa kuulla LLD:stä (language of lesser diffusion). Maailman geopoliittiseen ilmapiiriin nähden eiköhän tästä kannattaisi keskustella enemmän Suomessakin?”

Kreikan kielen rekisteröity oikeustulkki **Maarit Nieminen** piti verkostoitumista tärkeänä antina. ”On puhuttu kahvilla, lounaalla ja illallisella, on vaihdettu käyntikortteja ja luvattu olla yhteydessä. Saa nähdä, mitä kerätyistä kontakteista syntyy!”

Teksti: Pia Leppälä

Kirjoittaja on SKTL:n EULITA-edustaja.

SKTL:n

logo ja visuaalinen ilme uudistuivat

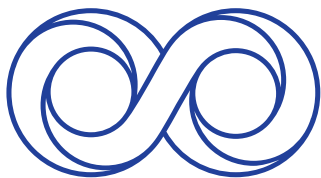
Liiton toimiston ja hallituksen sekä suunnittelutoimisto Days Agency:n kanssa yhteisvoimin toteutetun visuaalisen uudistuksen tavoitteena on ollut ajan-kohtaisempi ja selkeämpi visuaalinen ilme, jossa on otettu saavutettavuus entistä paremmin huomioon.

SKTL:n uusi logo muodostuu silmukkamaisesta liike-merkistä ja tekstiosasta. Äärettömän muodon linkkimäisyys kuvastaa liiton ja liiton jäsenten yhdistävää roolia. Kääntäjät ja tulkit tuovat erilaisia maailmoja

yhteen ja liitto toimii tärkeänä yhteenkokoajana ja edunvalvojana alalla.

Logosta on olemassa versioita erilaisiin käyttötarkoituksiin ja eri kieliversiot. Niitä voi pyytää liiton viestintäasiantuntijalta sähköpostitse osoitteesta maarit.laitinen@sktl.fi

Pian liiton verkkosivuilla julkaistaan myös uuden ilmeen mukainen logo- ja kuvapankki.

SKTL:N
JÄSEN

SUOMEN KÄÄNTÄJIEN
JA TULKKIEN LIITTO
FINLANDS ÖVERSÄTTAR-
OCH TOLKFÖRBUND

SKTL:n jäsentunnus on ammattikäntäjän ja -tulkin merkki

SKTL:n jäsenenä sinulla on oikeus käyttää SKTL:n jäsenlogoa omassa markkinoinnissasi. Voit käyttää jäsenlogoa esimerkiksi:

- omilla verkkosivuilla
- omassa käyntikortissa
- sähköpostien allekirjoituksen ohessa

Jäsentunnuksesta on olemassa suomen-, ruotsin- ja englanninkieliset versiot. Ne ovat kaikki ladattavissa SKTL:n verkkosivujen jäsenosiosta osoitteessa sktl.fi/jasenlogot.

Sujuvasti lasketellen halki tuhannen sivun

Viimeinen tuolihissi vie viihdyttävälle matkalle mestarikertojan maailmaan läpi koukeroisten ihmissuhteiden, puolen vuosisadan historian, pohjoisamerikkalaisen yhteiskunnan kerrosten ja laskettelurinteiden hankien.

Aleksi Milonoff sai vuoden 2024 Mikael Agricola -palkinnon **John Irvingin** romaanin *Viimeinen tuolihissi* (Tammi) suomennoksesta. Keskustelimme mammuttimaisen romaanin suomennosurakasta ja siitä, miten kääntäjä sai monia tyylilajeja nielleen, toistoa tehokeinona käyttävän tekstimassan etenemään alkuteoksen lailla sujuvasti kuin laskettelija rinteessä.

Agricola-palkintolautakunta perusteli *Viimeinen tuolihissi* -romaanin palkitsemista: ”Kanadalaisen John Irvingin järkälemäinen romaani *Viimeinen tuolihissi* vie lukijan keskelle värikylläistä ja moneen suuntaan rönsyilevää maailmaa. Kertojaminä **Adamin** laaja sukukronikka sisältää kukkuramitoin Irvingille tuttuja aineksia – urheilua, kulttuuria ja politiikkaa. Hetero-Adamin lähipiirissä ovat edustettuina moninaiset seksuaalisen suuntautumisen muodot. Romaanin aikajana ulottuu viime vuosisadan puolivälistä nykypäivään, ja tarinan mittaan tutuiksi tulevat hiihto- ja laskettelukeskukset, lumikenkäily, painisalit, teatteri, mimiikka, stand-up, elokuvat ja filmitähdet, kirjallisuutta tietenkään unohtamatta. Ohimennen kirjailija ottaa Adamin suulla kantaa myös ajankohtaisiin ilmiöihin, mm. Yhdysvaltain sisäpolitiikkaan.

Suomentaja Aleksi Milonoffin ansiosta järkäleen lukeminen sujuu keveästi. Erikoistermit ovat kohdallaan askelkykyistä slalomin saloihin, mutta tärkeintä on tekstin luonteva ja vaivattomasti etenevä kerronta. Milonoff on taitava tulkitsemaan pienin elein kirjailijan omalaatuista huumoria, joka ilmenee usein kielen tasolla. Tapahtumissa esiintyy ihmistunteiden koko kirjo: on poskettomia, hirtteishumoristisia käänteitä, mutta myös aidosti traagisia ja koskettavia kohtaloita. Kaiken tämän Aleksi Milonoff tarjoilee suomalaiselle lukijalle nautinnollisena tulkintana, niin pienessä kuin suuressakin.”

Millainen urakka Viimeisen tuolihissin suomentaminen oli? Tuhatsivuisen romaanin suomennos ilmestyi pian englanninkielisen teoksen jälkeen.

Käännöksestä sovittiin jo vuosia sitten, mutta Irving jatkoi viimeisen osan kirjoittamista pitkään. Kun sain tekstin

käsiini, minulla oli jo sovittuna muita töitä ja suomenoksen julkaisupäivä lyöty lukkoon. Koska halusin tarttua tähän käännökseen, sille piti sitten vain raivata tilaa. Aika pitkiä päiviä tuli tehtyä ja lomat jäivät pitämättä.

Palkintoraatikin mainitsee perusteluissaan, että romaani on pituudestaan huolimatta helppo lukea, kuin laskettelisi mutkamäkeä. Miten sait suomenoksen soljumaan, vaatikko radalla pysyminen monta läpikäyntiä?

Irving käyttää tehokeinona paljon toistoa, toistuvia lauseita ja sanontoja piti miettiä aika paljon, pitää ne mielessä ja yhtenäistää lopuksi. Rakkailla henkilöillä oli myös valtavasti eri nimiä ja lempinimiä, joita kirjassa toistetaan. Piti miettiä, miten ne toimivat suomenkielisessä tekstissä niin, ettei se mene puuduttavaksi tai pysähdy, eikä lukija sekoja. Yhdessä virkkeessä saattoi olla neljä eri nimeä samalle henkilölle.

Kuvassa Aleksi Milonoff
© Maarit Laitinen

Romaaniin sisältyy myös kaksi tyyliltään erilaista elokuvakäsikirjoitusta ja muitakin käsikirjoituspätkiä. Niitä piti miettiä vielä erikseen, koska muoto oli niin erilainen.

Auttoiko käsikirjoituspätkien kääntämisessä kokemuksesi näytelmien suomentajana?

Elokuvakäsikirjoitukset ovat oma lukunsa. Ne ovat todella yksityiskohtaisia, kaikki kuvataan tarkkaan. Piti miettiä, meneekö tämä yksinkertaisesti lukijalle liian tylsäksi. Samalla piti ratkaista kohtausten dialogin tyyli niin että se istuu romaanin kieleen.

Pohjoisamerikkalaista fiktiota lukiessa on helposti jonkinlainen valheellinen tuttuuden tunne, ja John Irving on iso tekijä siinä, miten tutulta ainakin siivu amerikkalaista yhteiskuntaa tuntuu suomalaislukijalle. Tuttuuden tunteesta huolimatta amerikkalaisproosan kääntämisessä sujuvaksi suomeksi on kuitenkin ilmeisesti omat ongelmansa, vai kuinka?

Jo mainitut jatkuvat ihmisten ja paikkojen nimet ja niiden jatkuva toisto uppoavat englanninkieliseen tekstiin, mutta pomppaavat häiritsevästi esiin suomeksi lukiessa, niitä piti karsia. Samoin historiaan liittyviä ja muita yhteiskuntaan liittyviä ilmaisuja piti lähestyä niin, ettei suomalaislukija harhaudu liikaa miettimään ja pysähtymään turhaan joihinkin yksityiskohtiin, vaan esimerkiksi Exeterin kaupunki pääsee muotoutumaan selkeästi.

Slalomin lisäksi tässäkin Irving-romaanissa painitaan ja harrastetaan muutakin urheilua. Tuottavatko nämä ruumiinponnistelut päänvaivaa?

Vapaapainikulttuuri on erilaista Amerikassa. Kaivelin painiin sopivaa sanastoa, heittoja ja käsilukkoja, muun muassa erilaisilta kamppailulajifoorumeilta. Alan harrastajat saattavat käyttää suomessakin englanninkielisiä termejä, mutta se olisi romaanissa tylsää luettavaa, joten etsin sopivia käsitteitä ja välillä keksin itsekin sanastoa.

*Kerroit aiemmin, ettet ollut mikään vannoutunut John Irving -fani lähtiessäsi kääntämään **Viimeistä tuoli-hissiä**. Oliko ambivalentista suhtautumisesta hyötyä vai haittaa työn onnistumiselle?*

Kääntäjälle voi olla etua siitä, ettei tiedä tekstistä ennakoita liikaa, vaan romaanin on tuore kokemus. Jos vaikka jostain leffastakin on kuullut etukäteen paljon, ennako-oletukset ohjaavat odottamaan jotain tiettyä. Toki tiesin ennakoita paljon Irvingin tyylistä ja olin lukenut hänen romaanejaan, mutta kynnykseni tarttua tekstiin ei ollut liian korkea. Toisaalta hänen tuotantonsa on pitkä ja myös **Kristiina Rikman** on tehnyt merkittävän uran Irvingin teosten kääntäjänä, joten rima oli aika korkealla.

Jos aikaa olisi ollut käytettävissä tähän käännöstyöhön enemmän, olisin ehkä jutellut ratkaisuista Kristiinan kanssa. Nyt tein päätöksen suomentaa Viimeisen tuoli-hissin itsenäisenä kokonaisuutena. Mutta jos tapaamme Kristiinan kanssa, Irvingin kääntämisen haasteista riittää varmasti juttua!

Löysitkö suomennostyön aikana selityksiä sille, miksi John Irving on niin luettu ja rakastettu romaanikirjailija?

Ymmärrän hänen suosionsa nyt hyvin. Kerronta kulkee ja on sellaista, mihin imeytyy nopeasti. Kirjoissa tapahtuu monenlaista, myös traagisia ja groteskeja juttuja, mutta sävy on aina ymmärtävä ja humoristinen. Suhde henkilöihin on rakastava, pidin heitä itsekin rakastettavina. Ja jokin siinä amerikkalaisessa kulttuurissa vaan kiehtoo.

Haastattelu: Taru Torikka

Kirjoittaja on vapaa kulttuuritoimittaja ja Pieni karanteenikirjakerho -podcastin tekijä.

Aleksi Milonoff keskustelelee lisää **Viimeisen tuoli-hissin** suomentamisesta sekä muista ajatuksistaan ja kokemuksistaan kääntäjänä Taru Torikan kanssa Pieni karanteenikirjakerho -podcastissa alkusyksystä 2024.

Revolusin silminnäkijät ja globalisaation hiljaiset sankarit

J. A. Hollon palkinnon arvoinen teos oli tänä vuonna Indonesian raadollista historiaa ja vallankumousta käsittelevä *Revolusi. Indonesia ja modernin maailman synty* (Siltala 2023). Sen suomentaja **Sanna van Leeuwen** ei ole koskaan käynyt kirjan tapahtumapaikolla. Hänelle eläytyminen aikalaisten haastatteluihin oli työn parasta antia.

”Koska Indonesian historia oli minulle melko tuntematonta – varsinkaan Japanin miehityksestä ja itsenäisyysodasta en tiennyt mitään – tuntui välillä melko lannistavalta, että seuraavat väkivaltaisuudet alkoivat heti kun edellisistä päästiin”, kertoo Sanna van Leeuwen. Eikä hän ole yksin. Kirjailija **David Van Reybrouck** kirjoittaa viiltävästi, miten huonosti hollantilaisetkin tuntevat muinaiset siirtomaansa. Suurista katastrofeista uutisoidaan meilläkin, mutta sitten mielenkiinto hiipuu.

Indonesiasta tuli taas se iso hiljainen jättiläinen, josta Kaakkois-Aasian ulkopuolella kuullaan tuskin pibaustakaan, mikä on oikeastaan kumma juttu, sillä Indonesia on asukasluvultaan maailman neljänneksi suurin valtio. Edelle menevät jatkuvaa huomiota nauttivat Kiina, Intia ja Yhdysvallat. Indonesiassa on maailman suurin muslimiyhteisö.

Se on Kaakkois-Aasian tärkein talousmahti, joka toimittaa palmuöljyä, kumia ja tinaa suureen osaan maapalloa.

Kuvassa Sanna van Leeuwen
© Maarit Laitinen

– Tai kuten expat-piireissä on tapana vitsailla: ”Tiedätkö yhtään, missä Indonesia sijaitsee?” ”Öö... en oikeastaan. Jossain Balilla päin varmaan?”

Pihtiputaan kirjasto

Sanna van Leeuwenin taival kirjallisuuden suomentajaksi alkoi Pihtiputaalta, pohjoisesta Keski-Suomesta. Naapurissa oli kirjasto. ”Minusta tuli kirjaston asiakas jo pikkutyttönä. Kirjaston satutäti kirjoitti asiakasrekisteriin ammatikseni ’satukerholainen’. Istuin usein nenä kirjassa ja luin läpi koko kirjaston lastenosaston laidasta laitaan, Viisikot, Tiinat, Tarzanit, Runotytöt... Mitä nyt lapset yleensäkin 1970–80-luvuilla lukivat.”

Koulussa kielet ja kirjoittaminen kiinnostivat van Leeuwenia aina. Jotain kirjoittamiseen liittyvää olisi kiva tehdä isonakin. ”Halusin esimerkiksi konekirjoittajaksi (hih!) tai toimittajaksi. Yläasteaikana tosin haaveilin näyttelijän urasta. (Sitä toteuttavat nyt tyttäret Korpilahden kesäteatterissa – menkää katsomaan ensi kesänä!)”

Vasta lukiossa sikisi haave kirjallisuuden suomentamisesta. ”Päysin opiskelemaan Savonlinnan kääntäjänkoulutuslaitokseen. Pääainetta minun ei tarvinnut pätkäillä, se oli ehdottomasti saksa. Äitini oli saksanopettaja, ja se oli minusta kaunis kieli. Fanitin myös saksalaisia urheilijoita. Laitoksella ei kuitenkaan erityisemmin kannustettu kirjallisuuden suomentamiseen. Pikemminkin mieleen on jäänyt, että opettajat lannistivat opiskelijoiden liian suurilla haaveilla: alalle on todella vaikea päästä, ja kirjallisuuden suomentajan on oltava melkein kirjailija itsekin, ei teistä siihen ole! Ehkä taustalla oli omia kariutuneita haaveita?”

Hollo-palkitun kirjan van Leeuwen on suomentanut hollannista. ”Hollannin kieli avasi minulle oven kirjallisuuden suomentajaksi. Alan-komaihin ajauhin avioliiton myötä, ja hollanti oli saksan pohjalta helppo omaksua. Avioliitosta peräisin on myös ’taiteilijanimeni’ van Leeuwen.

Jossain vaiheessa uskaltauduin tekemään koekäännöksen ja lähettämään sen Suomeen kustantamoille, ja harvinaisen kielen osaajalle tarjoutui melko pian tilaisuus näyttää taitonsa.” Van Leeuwenin ensimmäinen suomennos oli **Karel Glastra van Loonin** romaani *Lisan hengitys* (Gummerus). ”Se ilmestyi vuonna 2004, eli vietän nyt 20-vuotisjuhlavuottani kirjallisuuden suomentajana. Juhlapuheessani sanoinkin leikilläni, että nyt juhlin ja kehun itseäni koko vuoden!”

Van Leeuwenin käännöksiä on ilmestynyt myös alkuperäisestä pääkielestä saksasta. ”Sivuvaineellani englannilla en ole uskaltanut kaunokirjallisuuspuolelle, mutta pari tietokirjaa olen suomentanut myös englannista. Käänän myös asiatekstejä ja olen auktorisoitu kääntäjä hollannista suomeen. Minulla ei ole erityistä lempigenrää ja siksi harvinaisemman kielen osajana olen iloinen, että saan käännöstöitä aivan laidasta laitaan enkä ole profiloitunut mihinkään tiettyyn lajityyppiin. Erityisen hyvä mieli tulee haastavan romaanin selättämisestä, kuten **Ilja Leonard Pfeijfferin** romaanista *Grand Hotel Europa* (Gummerus 2021).”

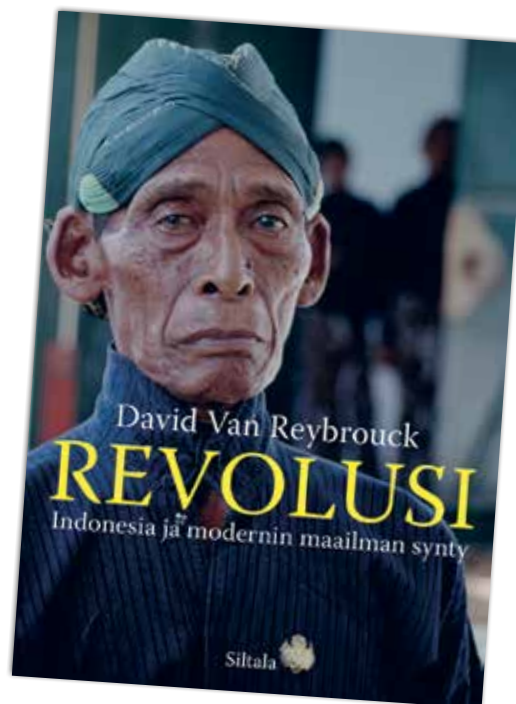
Hyppy Indonesiaan

”*Revolusia* tarjottiin minulle Siltalalta. Kirja ei ollut minulle entuudestaan tuttu, mutta tiesin saman kirjailijan *Kongo*-kirjan, joka on ollut Alankomaissa hyvin suosittu. En tiennyt Indonesiasta kovin paljon. Kielikurssilla Saksassa olin tavannut indonesialaisia tyttöjä. Heiltä olin kuullut, että maan pääuskonto on islam. Ihmettelin, kun he eivät silti käyttäneet huivia ja olivat muutenkin hyvin moderneja. Alankomaissa puolestaan ei voi välttyä pieneltä annokselta siirtomaahistoriaa ja isolta annokselta herkullisia indonesialaisia ruokia.”

Historian rumat sivut on usein lakaistu maton alle. Jopa puolet alankomaalaisista on ilmoittanut olevansa ylpeä entisestä imperiumista, ja yli neljännes kaipaa yhä valtamerentakaista siirtomaata. Syitä tähän on paljon, ja *Revolusi* pyrkii valottamaan mahdollisimman monia näkökulmia, usein haastattelujen kautta. ”Parasta kirjassa olivat aika-laisten haastattelut”, kertoo van Leeuwen. ”Muutamat henkilöt kulkivat mukana koko kirjan ajan ja tuntuivat olleen osallisina aivan kaikissa historian käänneissä. Joilakin heistä on ollut todella ihmeellinen elämä!”

J. A. Hollon palkintolautakunnan (**Ville Hänninen, Elina Kahla, Merja Leppälahti, Kari Koski ja Anu Partanen**) mukaan Sanna van Leeuwenin ansiokkaassa käännöksessä suomen kieli on ”varmaotteista ja luontevaa niin historiallisten tapahtumakulkujen kuin haastattelujen yksityiskohtien kuvauksissa”.

”*Vaihdoimme mekkomme ja housumme riisiin.*” ”*Käytimme riisisäkeistä tehtyjä vaatteita, ne olivat täynnä kirppuja.*”

Koko ruumis oli haavoilla, ja meidän piti kylpeä haisevassa rikkikylvyssä.” -- ”Meillä ei enää ollut puurvillaa, hakkasimme puunkuorta pehmeäksi ja pukeuduimme siihen.”

Haastatteluissa on Van Reybrouckilla ollut iso urakka, sillä niitä tehtiin lähes kahdellakymmenellä eri kielellä – ja lisäksi monella eri murteella. Apuna olivat tietenkin kääntäjät ja tulkit, ”globalisaation hiljaiset sankarit”, joista jokaisen nimen kirjailija mainitsee loppuviitteissä. Suomentajalla taas on ollut omat päänsärkynsä esimerkiksi hollanninkielisten toimielinten ja organisaatioiden kanssa. ”Ne ovat usein melkoisia sanahirviöitä, kuten ’komitea naistyövoiman organisoimiseksi mobilisaatioaikana.’”

Pokaali ja ruohonleikkuri

J. A. Hollon palkinto ojennettiin van Leeuwenille Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran juhlasalissa huhtikuun alussa. SKTL:n, Suomen arvostelijain liiton ja Suomen tietokirjailijat ry:n yhteistyönä myönnettävän 10 000 euron arvoisen rahapalkinnon lisäksi voittajalle luovutettiin lasिताiteilija **Johannes Rantasalon** muotoilema kiertopalkinto *Ydin*.

”Ystäväni sanoi, että sillä summallahan saisi jo melko hyvän hevosen! En kuitenkaan ajatellut hankkia heti mitään isompaa, vaan suurin osa rahoista menee toistaiseksi säästötillille. Mökille pitää ostaa uusi ruohonleikkuri, kun entinen meni rikki. *Ydin* on ollut toistaiseksi lipaston päällä kukkapuskan vieressä.”

Haastattelu: Tuula Kojo

Kirjoittaja on turkkilaisen ja ruotsalaisen kirjallisuuden suomentaja.

Ritva Hartama-Heinonen palkittiin opetusansioista

Vuoden 2024 Tiedon helmi -palkinnon on saanut Helsingin yliopiston ruotsin kääntämisen ja tulkkauksen yliopistonlehtori, käännöstieteen dosentti **Ritva Hartama-Heinonen** pitkäaikaisesta ja monipuolisesta työstään kääntämisen opettajana ja kääntäjänkoulutuksen kehittäjänä. Elokuussa 2023 eläköitynyt Hartama-Heinonen on laaja-alainen tutkija-opettaja, joka on perehtynyt kääntämisen opettamiseen niin kieliparin ruotsi ja suomi kuin käännösteorian näkökulmasta.

Palkinnonsaaja julkaistiin Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen 21. symposiumissa Tampereella 20.4.2024. Hartama-Heinonen esitti kiitoksensa etäyhteyden välityksellä:

”Joukossanne on niitä, joiden kanssa olen opiskellut, niitä, joita olen opettanut ja ohjannut, ja ainakin yksi, jota ohjaan edelleen. On myös niitä, joiden kanssa olen opettanut ja tehnyt kehittämistyötä. Tämä muistuttakoon siitä, että opetustyöhön liittyvä palkinto ei tule yksilösuorituksesta, vaan opetukseen liittyvän toiminnan mahdollistamiseen tarvitaan muitakin – opiskelu-, opetus- ja tutkimusyhteisöä ja sen jäseniä.” (Ote kiitospuheesta.)

Kääntäjä-lehti julkaisee totuttuun tapaan Tiedon helmi -palkinnonsaajan haastattelun. Haastattelijana on seuraavassa **Marja Kivilehto**.

Hyvää opetusta ei ole ilman tutkimusta. Mistä oman tutkimuksesi osa-alueesta sinulle on ollut eniten hyötyä opetuksen näkökulmasta?

Yliopistolaki edellyttää yliopistojen antavan tutkimusperustaista opetusta. Opetuksen ei kuitenkaan tarvitse olla opettajan omaan tutkimukseen perustuvaa, eikä se kohdallani edes olisi ollut mahdollistakaan, sillä olen opettanut kaikenlaisia kääntämiseen ja tulkkaukseen välillisesti tai välittömästi liittyviä kursseja lukuun ottamatta varsinaisia kieliopintoja ja käännösteknologiaa. Tutkimukseni on pitkälti teoreettista, eikä omaan opetukseen sovellettavuus ole ollut minulle olennaista, vaan tutkimus on ollut opettamiselle vastapainona: luovaa etsintää ja hengen seikkailua, kuten näkökulmaani semiotiikka on luonnehdittu.

Kieltenvälistä mutta kulttuurinsisäistä ja silti ajoittain kulttuurienvälistä kääntämistä koskevat artikkelini ovat sellaisia, joista on ollut hyötyä. Oma tutkimus on ylipäättään hyödyllistä, sillä se auttaa esimerkiksi tutkimukseen kuuluvassa opetuksessa

ja maisterintutkielmien ohjaukseen liittyvissä tehtävissä. Kun kerta toisensa jälkeen joutuu tuskaillemaan omien tekstiensä ääressä, ymmärtää opiskelijoiden ongelmia, vaikka vaikeudet ovatkin erilaisia ja eri tavalla ratkaistavissa.

Sinulla on laaja näkökulma kääntäjänkoulutukseen, ja moni asia on muuttunut. Mikä on sellaista, joka ei ole muuttunut, jos vertaat omaa opiskeluaikaasi nykytilanteeseen?

Ajallisesti näkökulmani on lähes 50 vuotta. Siihen sisältyvät toisaalta opiskeluajat 1970–1980-luvuilla, toisaalta vuodesta 1988 alkanut ajanjakso, jolloin olin jatko-opiskelija, tuntiopettaja, assistentti, lehtori tai yliopistonlehtori.

Kielitaito, kulttuurintuntemus, käännöstaito ja kyky soveltaa teoriaa sekä asiantuntijaksi kasvaminen ovat edelleenkin pohjana, mutta ei niilläkään välttämättä tarkoiteta samaa

Ritva Hartama-Heinonen
© Maarit Laitinen

kuin 1970–1980-luvuilla. Paperi, kynä, sanakirjat ja muut painetut tiedonlähteet sekä sähkökirjoituskone vaativat toisenlaista osaamista kuin tekoälytuotosten jälkieditointi ja sen välineet, mutta ehkä niissäkin on tavallaan samaa muuttumatonta perustaa: kumpikin edustaa aikansa tiedon ja teknologian kärkeä. On muistettava, että koulutus on alan käytäntöä aina askeleen jäljessä, eikä opiskelijoille voi vielääkään luvata enempää kuin valmiuksia. Kielitoimiala ja koulutus ovat jatkuvassa muutoksessa, eikä kukaan tiedä huomisesta tai siitä, mitä vaikkapa suuret kielimallit tai jokin muu seuraavaksi mahdollistavat – niin hyvässä kuin pahassa.

Miten näet kieli- ja kulttuuriparin merkityksen kääntämisen opettamisessa ja oppimisessa tai kieli- ja kulttuuri-osaamisen subteessa käännöstaitoon yleensä? Onko ruotsin kääntämisen opettamisessa ja oppimisessa tässä subteessa jotain erityistä?

Kieli- ja kulttuuripari on pysynyt koulutuksessa lähtöoletuksena, ja opetus onkin osin kieliparikohtaista. Kieliparien erilaisuus siis tunnustetaan niin kuin sekkin, että yhden kielen, kuten englannin, ruotsin tai saksan, mukana voi sen plurisentrisyyden vuoksi tulla useita kulttuureita, mikä on huomioitava opetuksessa. Osa opetuksesta ei ole kieli- ja kulttuuriparisidonnaista, vaan yleistä ja yhteistä, kuten käännöstieteen opinnot. Käännöstaito sinänsä voisi olla yhteistä, jota kielen ja kulttuurin osaaminen täydentää; riippuu tietysti määritelmästä. Ruotsin kääntäminen ei eroa tässä. Eri asia on kuitenkin kansalliskielten välisen kääntämisen asema Suomessa alkaen lainsäädännöstä ja sen vaikutus koulutukseen. Se olisi kuitenkin toisen haastattelun arvoinen asia.

Usein puhutaan kääntäjänkoulutuksen luonteen jakautumisesta akateemiseen ja ammatilliseen. Vallitseeko mielestäsi tällainen kahtiajako?

Riippuu siitä, mistä ajasta ja näkökulmasta puhutaan. Tunnistan tämän kahtiajaon todellisuuden omalta opiskelujaltani, koska minulla on käytäntöä painottanut ei-akateeminen diplomikielenkääntäjän tutkinto ja runsaasti teoriaopintoja sisältänyt 1980-luvun FK-tutkinto, eikä niitä voi verrata nykytutkintoihin. Opettajana ja tutkijana en halua pitää yllä käsitystä kahtiajaosta, sillä yliopistolliseen kääntäjänkoulutukseen kuuluvat väistämättä nämä toisiaan täydentävät ja kahtalaiset piirteet. Yksittäisten opettajien omat painotukset ja mieltymykset ja opiskelijoiden odotukset ja valinnat saattavat tietysti edelleenkin heijastaa jakoa teoriaan (tutkimuslähtöisyyteen) ja käytäntöön (taitoihin) tai todelliselle elämälle vieraaseen ja vastavasti työelämässä tarpeellisen hallintaan. Akateemisen ja professionaalisen tulee limittyä. On huomattava, että nyt keskustellaan koulutuksesta, ei työelämästä.

Otteita palkintoperusteluista

- Hartama-Heinosen opetustyö perustuu vahvasti niin käännöstutkimukseen kuin refleктоivaan pedagogiikkaan, ja siinä korostuu kriittinen perehtyminen asiasisältöihin, syvälinen paneutuminen opiskelijoiden oppimiseen ja ohjaukseen sekä jatkuva uteliaisuus ja uudistuminen.
- Uransa aikana Hartama-Heinonen oli mukana useissa kääntämisen opetuksen kehittämishankkeissa ja osallistui aktiivisesti muun muassa auktorisoidun kääntämisen ja selkomukauttamisen opetuksen periaatteiden kehittämiseen.
- Opettajana toimiessaan Hartama-Heinonen oli työhönsä sitoutunut, perinpohjainen, monipuolinen ja pidetty kollega, opettaja ja opinnäytteiden ohjaaja.
- Hartama-Heinosen elämäntyö kääntämisen opettajana ja kääntäjänkoulutuksen kehittäjänä on ollut poikkeuksellisen pitkäjänteistä, pyyteetöntä ja ansiokasta.

Oma kokemukseni on, että kääntäjänkoulutus on ammatillistunut, jos vertaan omiin opiskeluaikoihini. Jaatko tämän näkemyksen ja mitä ajattelet koulutuksen tuottavuus- ja vaikuttavuusvaatimuksista?

Tässä on varmasti mukana heiluriliikettä ja siirtymää professionaalisuuden painottamiseen, mutta myös käännösala on muuttunut ja on syntynyt eriytyneitä työnkuvia ja uusia työllistymisen tapoja. Oma osansa lienee silläkin, että koulutus on nyt kaksivuotinen, jolloin (pakollisten) teoriakurssien määrä on vähentynyt. Opiskelijat valitsevat mielellään käännöskursseja ja muita työllistymisen kannalta tärkeiksi katsomiaan opintoja, mikä on ehkä tuomassa selkeää ammattipainotteisuutta. Toisaalta kääntäjänkoulutus on perinteisesti mainittu yliopistokoulutuksista nimenomaisesti ammattiin kouluttavana, eikä sen akateemisuuksiaan kyseenalaisteta. Mainitsemasi vaatimukset ovat ajankuvaa, mutta kriteereinä hankalia. Tuottavuus on tutkintoja, mutta niin moni työllistyy ilman tutkintoakin. Vaikuttavuus näkyy silti osaamisena.

Haastattelu: Marja Kivilehto

Haastattelijana toimii yliopistonlehtorina Tampereen yliopistossa. Hän tuntee Ritva Hartama-Heinosen pitkältä ajalta niin yhteisistä opinnoista kuin tutkimusyhteistyöstäkin.

Juristi-lingvisti Laura Vuorinen: ”Kieli ja oikeus kietoutuvat tiiviisti yhteen.”

SKTL:n uudessa sarjassa esittelemme kääntäjien ja tulkkien erilaisia urapolkuja.

Kääntäjä-lehti jututti vastikään oikeustieteen maisteriksi valmistunutta **Laura Vuorista**. Pitkän linjan käännösalan ammattilaisen titteli vaihtui huhtikuussa tutkinnon myötä Asianajotoimisto Castrén & Snellmanissa juristi-lingvistiksi. Laura kertoi meille urapolustaan, töistään asianajotoimistossa ja siitä mitä hyötyä kääntäjille on oikeustieteen tutkinnosta.

Miten päädyit kääntäjäksi?

Olen aina ollut tiedonjanoinen ja kiinnostunut vähän kaikesta, mutta koulussa rakastin erityisesti kieliä, etenkin latinaa ja ranskaa. Lukion jälkeen en edes harkinnut muita opintoja, vaan hakeuduin opiskelemaan Turun yliopistoon romaanisia kieliä. Valmistuin filosofian maisteriksi vuonna 2002 pääaineenani italian kääntäminen ja tulkkaus. Yliopistossa kyllä ajoittain epäilin valintaani, lähinnä siksi, että työllistyminen vaikutti epävarmalta. Pelko oli onneksi

turha: valmistumisestani on nyt 22 vuotta, enkä ole ollut päivääkään työttömänä.

Mikä sai sinut kiinnostumaan oikeusalan tekstien kääntämisestä?

Valmistumiseni jälkeen työskentelin pitkään käännösalan yrittäjänä. Kuten varmaan kaikki aloittelijat, otin aluksi vastaan kaikki työt, joita minulle tarjottiin. Ensimmäisinä vuosina käännsin asiatekstejä laidasta laitaan: työpöydälläni oli muun muassa käyttöohjeita, lääkärintlausuntoja, matkailumainoksia ja elintarvikkeiden ainesosaluetteloita.

Olin suorittanut myös virallisen kääntäjän tutkinnon italiasta suomeen ja suomesta italiaan, ja sitä kautta minulle tarjottiin käännettäväksi joitakin oikeudenkäyntiasiakirjoja. Huomasin heti nauttivani tällaisten tekstien kääntämisestä aivan erityisesti. Ne olivat monia muita töitä haastavampia ja vaativat paljon tutkimustyötä: opin esimerkiksi pian, että avioliiton päättymiseen liittyvä juridiikka on Italiassa hyvin erilaista kuin Suomessa eikä eroamiseen liittyville käsitteille siksi välttämättä löydy yksiselitteisiä käännösvastineita. Tällainen oikeusvertaileva selvitystyö on olennainen osa juridista kääntämistä. Vaikka se on työlästä, se kiehtoi minua heti ja kiehtoo edelleenkin.

Huomasin jo varhain, että juristitkin rakastavat kieltä ja vaalivat sitä. Juristien laatimat tekstit ovat yleensä erittäin hyvin kirjoitettuja: ne ovat selkeitä ja harkittuja, niissä argumentoidaan taitavasti, ja sanoja käytetään täsmällisesti ja johdonmukaisesti. Sellaista on ilo kääntää!

Myös EU-tuomioistuimelle olen tehnyt freelance-käännöksiä italiasta suomeen jo kauan. Etenkin aluksi nämä käännökset tukivat oikeudellisen kääntämisen oppimista hurjasti. Käännettävissä teksteissä näet viitataan

Laura Vuorinen

© Maarit Laitinen

”Juristi-lingvistin asiantuntemuksesta on ehdottomasti hyötyä missä tahansa oikeusalaan sivuavassa tehtävässä.”

jatkuvasti EU-lainsäädäntöön ja aikaisempiin EU-tuomioistuimen tuomioihin, jotka ovat verkossa vapaasti saatavilla kaikilla unionin virallisilla kielillä. Se tietenkin helpotti oikeiden termien, fraasien ja konventioiden omaksumista huomattavasti.

Miten päädyit töihin Asianajotoimisto Castrén & Snellmanille? Kerro vähän työnantajastasi ja toimenkuvastasi.

Vuosien varrella aloin vähitellen erikoistua pelkästään juridiseen kääntämiseen. Mitä enemmän perehdyin oikeusalan teksteihin, sitä enemmän niistä innostuin.

Vuonna 2013 näin Kääntäjä-lehdessä ilmoituksen, jossa Asianajotoimisto Castrén & Snellman haki kääntäjäharjoittelijaa. Minulla oli jo pitkä työkokemus kääntäjänä, mutta mahdollisuus perehtyä oikeudelliseen kääntämiseen asianajomaailmassa oli niin houkutteleva, että hain paikkaa ja riemukseni sainkin sen. Aioin palata puolen vuoden harjoittelun jälkeen takaisin yrittäjäksi, mutta toisin kävi: lähes 11 vuotta myöhemmin olen yhä töissä C&S:n käännösryhmässä.

Castrén & Snellman on yksi Suomen suurimmista asianajotoimistoista. Toimiston palvelut kattavat kaikki liikejuridiikan osa-alueet yrityskaupoista riitojen ratkaisuun ja työoikeudesta pörssilistautumisiin. Meillä on runsaat 300 työntekijää, joista noin puolet on juristeja. Käännösryhmässämme työskentelee kuusi kieliasiantuntijaa. Meillä on timanttinen tiimi, ja viihdyn työssäni erinomaisesti.

Työhöni kuuluu erilaisia kieliasiantuntijan tehtäviä, kuten kääntämistä, editointia, kielenhuoltoa ja kielineuvontaa. C&S:lla työkieleni ovat englanti ja suomi. Päätyöni ohessa teen edelleen sivutoimisesti oikeusalan käännöstöitä ja auktorisoituja käännöksiä italian ja suomen välillä.

Mistä sait sysäyksen lähteä opiskelemaan oikeustiedettä?

Oikeutta ja oikeudellista ajattelua voi toki oppia muualakin kuin oikeustieteellisessä tiedekunnassa, ja koen, että itsekin opin vuosien varrella valtavasti jo juridisia tekstejä kääntämällä. Mitä enemmän opin, sitä enemmän kuitenkin janosin tietoa. Suoritin muutamia kursseja avoimessa yliopistossa, mutta ne saivat minut entistä vahvemmin vakuuttumaan, että haluan suorittaa koko tutkinnon.

Millaista hyötyä näet kääntäjille olevan oikeustieteen tutkinnosta? Voiko mielestäsi saman osaamisen saavuttaa maisterintutkintoa suppeammilla opinnoilla?

Kääntäjän työhän on jatkuvaa uuden oppimista, eikä oppimiseen välttämättä vaadita mitään tiettyjä kursseja. Hyväksi oikeusalan kääntäjäksi voi ilman muuta kehittyä myös ilman oikeustieteellistä tutkintoa. Kääntäjähän ovat mestareita tiedonhaussa ja pystyvät perehtymään hetkessä mihin tahansa aiheeseen! Juridista kääntämistä myös oppii nimenomaan oikeudellisia tekstejä kääntämällä.

Ajattelen, että kääntäjän kannalta oikeustieteen maisterin tutkinnon suurin hyöty on siinä, että opinnoissa opiskelija omaksuu käsityksen oikeustieteestä kokonaisuutena, järjestelmänä. Tästä systeemisestä käsityksestä on paljon hyötyä oikeudellisessa kääntämisessä.

Juridisen koulutuksen saaneen mielessä yksi sana voi esimerkiksi aktivoida kokonaisen käsitejärjestelmän: muun muassa *velka*-nimiseen instituutioon liittyy sellaisia käsitteitä kuin *velvoite*, *suoritus* ja *vanhentuminen*. Käännöstyössä tällaisten informaatioverkostojen tunnistaminen auttaa esimerkiksi hahmottamaan nopeasti, mihin oikeudenaalaan käännettävä teksti liittyy, ja tunnistamaan, mistä lähteistä taustatietoa ja sanastoa kannattaa lähteä etsimään. Se auttaa myös paikkaamaan tekstissä mahdollisesti olevia puutteita, tulkitsemaan moniselitteisiä ilmauksia ja ymmärtämään sellaistaakin, mitä tekstissä ei ehkä suoraan sanota.

Mihin juristi-lingvistit työllistyvät?

Euroopassa suurimpia juristi-lingvistien työllistäjiä ovat tietyt EU:n toimielimet, kuten EU-tuomioistuin ja komissio. Muut työnantajat eivät juuri taida työpaikkailmoituksissaan hakea nimenomaan juristi-lingvistejä, mutta tiedän, että meitä työskentelee eri nimikkeillä sekä julkisella että yksityisellä sektorilla. Kieli ja oikeus kietoutuvat tiiviisti yhteen, joten juristi-lingvistin asiantuntemuksesta on ehdottomasti hyötyä missä tahansa oikeusalaan sivuavassa tehtävässä.

Mitkä ovat terveisesi vastaavanlaisesta urapolusta haaveileville?

Kun 22 vuotta sitten valmistuin, ajattelin, että nyt olen valmis. Mutta eihän se niin toimi. Uuden oppiminen ei lopu tutkintoihin. Vastavalmistuneena en olisi voinut kuvitellakaan, että jonakin päivänä olen juristi-lingvisti. Omien taipumusteni ja unelmieni seuraaminen on vienyt yllättäviinkin suuntiin – ja matka jatkuu yhä. Terveiseni voi siis ehkä kiteyttää vähän kliseisiin lauseisiin ”matka alkaa askelista” ja ”koskaan ei ole liian myöhäistä”!

Haastattelu ja kuva: Maarit Laitinen

Kirjoittaja on SKTL:n viestintäasiantuntija.

Tekijänoikeus suojaa luovaa työtä

Kirjallisen teoksen luoneella henkilöllä on yksinoikeus luomaansa teokseen. Hän päättää, kuka teoksen saa julkaista, levittää, esittää tai muunnella, ja samalla hän voi saada korvausta teoksen käytöstä.

Kirjallisuudessa tekijänoikeus syntyy sekä kirjailijalle että kääntäjälle. Käännöksen katsotaan olevan uusi teos: muunnelma, joka on tehty alkuperäisen tekstin pohjalta. Käännosteoksilla on siis aina vähintään kaksi tekijää: alkuperäisen teoksen kirjoittaja sekä kääntäjä.

Kirjallisuudessa teoskynnys on matala, ja lähes kaikki kirjallisuus nauttii tekijänoikeussuojaa. Teoskynnys koskee myös käännöstä: käännöksen tulee olla riittävän itsenäinen ja omaperäinen, jotta se ylittää teoskynnyksen. Tärkeää on tiedostaa, että tekijänoikeus suojaa teoksen omaperäistä ilmaisumuotoa. Se ei suojaa teoksen ideaa, juonta, tietosisältöä tai teokseen sisältyvää teoriaa, vaan nämä ovat vapaasti käytettävissä.

Tekijänoikeus on voimassa tekijän koko elinajan ja 70 vuotta hänen kuolinvuotensa päättymisestä. Tekijän kuoleman jälkeen tekijänoikeus siirtyy tyypillisesti hänen perillisilleen. Tekijänoikeudet voi myös testamentata. Yhteisteosten tekijänoikeus on voimassa 70 vuotta viimeisenä kuolleen tekijän kuolinvuoden päättymisestä. Myös kääntäjien tekijänoikeudet vaikuttavat: alkuperäisen tekstin tekijänoikeus voi olla rauennut, mutta kääntäjän tekijänoikeus on edelleen voimassa. Tällöin käännöstä ei saa käyttää vapaasti, vaan tekijänoikeus suojaa sitä.

Mitä oikeuksia kääntäjällä on?

Käännöksen kirjoittajalle syntyy tekijänoikeudet käännökseensä, mutta se on muunnelma alkuperäisestä teoksesta ja sitä koskee myös alkuperäisen tekijän tekijänoikeus.

Tekijälle syntyy kahdenlaisia tekijänoikeuksia: taloudellisia ja moraalisia. Taloudelliset oikeudet ovat yksinoikeus kappaleen valmistamiseen ja yleisölle saataville saattamiseen. Kappaleen valmistaminen tarkoittaa teoksen valmistamista missä tahansa muodossa, esimerkiksi painettuna kirjana, e-kirjana tai äänikirjana. Myös teoskatkelman painattaminen esimerkiksi esitteeseen on kappaleen valmistamista. Yleisön saataville saattaminen puolestaan tarkoittaa mitä tahansa tapaa välittää teosta yleisölle.

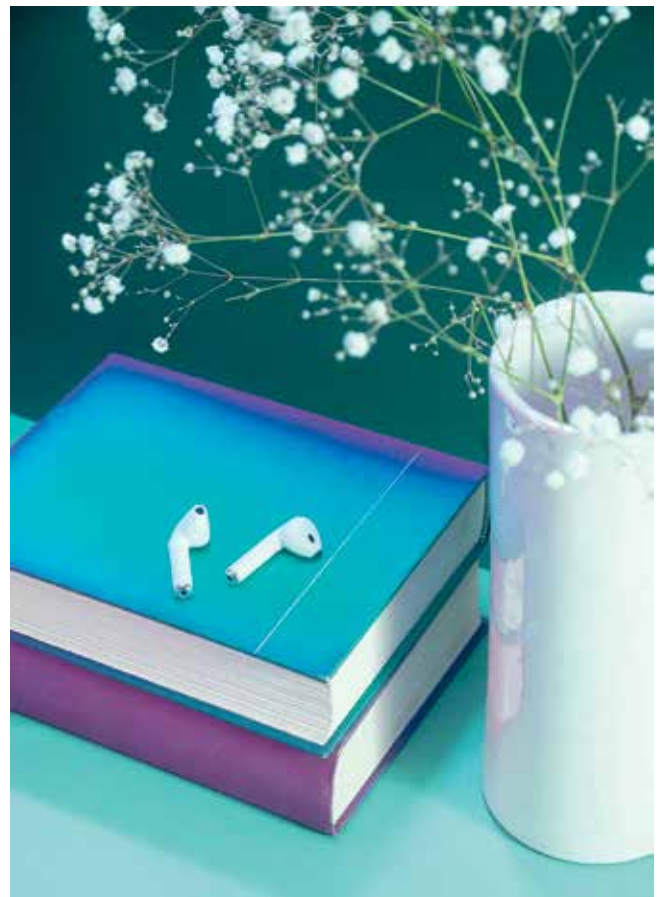
Taloudellisten oikeuksien lisäksi tekijälle syntyy moraalisia oikeuksia. Kirjallisuuden alalla näistä olennaisia ovat isyysoikeus ja respektioikeus. Isyysoikeuden mukaan

tekijän nimi tulee ilmoittaa teoksen käytön yhteydessä. Kääntäjällä on yhtäläinen oikeus tulla mainituksi käännösteoksen tekijänä. Respektioikeus puolestaan tarkoittaa sitä, että teosta ei saa muuttaa tekijää loukkaavalla tavalla tai esittää tekijää loukkaavassa yhteydessä.

Tekijänoikeuden rajoitukset

Tekijänoikeuden rajoittaminen liittyy käytännön tarpeisiin tai yhteiskunnallisesti painaviin syihin. Laki sallii esimerkiksi muutaman teoskopion valmistamisen yksityistä käyttöä varten, teosten esittämisen opetustoiminnassa, siteeraamisen ja äänikirjojen valmistamisen lukemisteisille henkilöille ilman tekijöiden lupaa.

Täysrajoituksen soveltuessa teoksen käyttöön ei tarvitse kysyä tekijän lupaa, eikä käytöstä tarvitse suorittaa korvausta. Esimerkiksi sitaattioikeus on tekijänoikeuden

täysrajoitus. Pakkolisenssi taas tarkoittaa, että käyttö on sallittua ilman lupaa, mutta siitä on suoritettava tekijälle korvaus, tavallisesti tekijänoikeusjärjestön välityksellä.

Tekijänoikeuksista tuloiksi

Kustantamon kanssa tehtävällä käännösopimuksella kääntäjä luovuttaa oikeuden tietyn tyyppiseen kappaleenvalmistamiseen sekä yleisön saataville saattamiseen: tyypillisesti kustantamolle luovutetaan oikeus julkaista painettuja laitoksia käännöksestä sekä mahdollisesti oikeus julkaista käännöksestä e-kirjoja ja äänikirjoja. Samalla sovitaan korvauksesta.

Kun kustantamo on julkaissut käännöksen, tekijällä säilyy edelleen oikeus päättää teoksen muusta käytöstä. Julkaisun jälkeistä luvanvaraista käyttöä kutsutaan jälkikäytöksi. Tällaista on esimerkiksi teoksen julkinen esittäminen, teoskatkelman julkaisu osana uutta teosta sekä kopioiminen. Kaikkiin näihin tarvitaan lupa tekijältä. Käännösteosten osalta lupa tarvitaan sekä alkuperäiseltä tekijältä että kääntäjältä.

Sanasto kerää ja tilittää useita kirjallisuuden kääntäjille tärkeitä tekijänoikeuskorvauksia

Sanasto edustaa yli 16 000:ta kirjallisuuden tekijää eli kääntäjiä, kauno-, tieto- ja oppikirjailijoita sekä runoilijoita ja kerää keskitetysti tiettyjä tekijänoikeuskorvauksia kirjallisuuden jälkikäytöstä ja tilittää ne tekijöille. Tavoitteena on mahdollistaa kirjallisuuden tekijöiden luovaa työtä ja tarjota sujuvat luvat kirjallisuuden käyttöön.

Suurin osa Sanaston tilittämistä tekijänoikeuskorvauksista on lainauskorvausta. Sanasto kerää korvauksia myös muun muassa kirjallisuuden radio- ja tv-käytöstä, julkisesta esittämisestä sekä lukemisesteisille äänikirjoja valmistavan Celian lainoista. Opetus- ja kulttuuriministeriö on valtuuttanut Sanaston keräämään tiettyjä kirjallisuuden tekijänoikeuskorvauksia. Muita korvausalueita Sanasto hoitaa tekijöiden luvalla.

Sanaston asiakkaaksi rekisteröitymällä saat sinulle kertyvät tekijänoikeuskorvaukset, oikeudellista neuvontaa sekä tekijänoikeuskoulutuksia. Asiakkaat voivat myös ohjata Sanastoon lupapyyntöt, kun heidän teostaan halutaan esimerkiksi esittää julkisesti. Sanasto laskuttaa tekstin käyttäjää hinnastonsa mukaisesti ja tilittää korvaukset tekijälle. Sanasto ei myönnä lupia kokonaisten teoskonaisuuksien, kuten romaanien, uudelleenjulkaisuun eikä teosten kääntämiseen tai muokkaamiseen toiseen taiteenlajiin.

Sanasto huolehtii kirjallisuuden tekijöiden oikeuksista myös lainsäädännön tasolla. Järjestö vaikuttaa aktiivisesti

tekijänoikeuksia koskevaan lainvalmisteluun sekä kansallisesti että EU-tasolla ja kampanjoi tekijöiden oikeuksien puolesta. Sanasto tarjoaa tekijöille myös oikeudellista neuvontaa tekijänoikeuskysymyksissä sekä avustaa tekijänoikeusloukkausten ratkaisemisessa. Jos huomaat, että käännöstäsi on käytetty luvatta, voit ottaa yhteyttä Sanastoon ja järjestössä selvitetään asiaa puolestasi.

Lainauskorvaus on tekijänoikeuskorvausta kirjastolainoista

Lainauskorvaus kompensoi tekijöille lainaamisesta aiheutuvaa tulonmenetystä. Korvausta kertyy Suomessa yleisten kirjastojen ja korkeakoulukirjastojen lainoista. Korvausta saavat lainattujen teosten tekijät: kirjailijat, kääntäjät, kuvittajat ja musiikintekijät.

E-lainauskorvausta maksettiin ensimmäisen kerran yleisten kirjastojen e-lainoista vuonna 2023. Vuodesta 2024 alkaen e-lainauskorvauksen piiriin tulivat myös korkeakoulukirjastot sekä uutena edunsaajaryhmänä äänikirjojen lukijat. Erityisesti korkeakoulukirjastoissa yleisessä käytössä olevat nk. verkkokirjahyllyjen e-kirjat ja e-äänikirjat ovat kuitenkin yhä korvausten ulkopuolella.

Kääntäjänä saat sinulle kertyvät lainauskorvaukset rekisteröitymällä Sanaston asiakkaaksi. Lainauskorvauksia ei tarvitse erikseen hakea, vaan riittää, että rekisteröidyt **oma.sanasto.fi-palveluun** ja lisäät omat teoksesi teosluetteloon. Lainauskorvausta maksetaan vuosittain. Tilitsaikataulun löydät Sanaston verkkosivuilta: **sanasto.fi**.

Lainauskorvausta kertyy teoksista, joilla on ISBN-tunnus ja jotka ovat lainattavissa yleisistä kirjastoista tai korkeakoulukirjastoista. Lainauskorvausta maksetaan painetuista teoksista sekä osasta e-kirjoja ja sähköisiä äänikirjoja.

Tekijä saa korvausta sen mukaan, kuinka paljon hänen teoksiaan on lainattu. Käännösteosten osalta kääntäjä saa puolet lainakohtaisesta korvauksesta. Jos kääntäjiä on useita, osuus jaetaan tasan kääntäjien kesken. Kuvateosten, kuten satukirjojen, osalta tekstintekijöiden lainauskorvaus on pienempi, sillä niistä maksetaan enemmän korvausta kuvantekijöille. Yhden vuoden lainoista tekijä voi saada lainauskorvausta enintään 32 000 euroa.

Kirjoittaja on Sanaston viestintä- ja markkinointipäällikkö Maija Lielähti.

Artikkeli on tiivistelmä Kirjallisuuden kääntäjän selviytymisoppaassa julkaistusta artikkelista. Koko artikkelin voit lukea osoitteessa kirjallisuudenkaantajanselviytymisopas.com.

Kopioston palvelut kirjallisuuden kääntäjille

Tekijänoikeusjärjestö Kopiosto valvoo kääntäjien etua, kun heidän teoksiaan kopioidaan. Kopiosto myy lupia tekijänoikeuden suojaamien teosten käyttöön. Sekä kauno- että tietokirjallisuuden ja lehtitekstien käännöksistä kerätyt käyttökorvaukset se maksaa Suomen kääntäjien ja tulkkien liitolle (SKTL). SKTL jakaa Kopiosto-korvauksia apurahoina ja järjestää erilaisia palveluita kääntäjille.

Tässä artikkelissa Kopiosto esittelee kirjallisuuden kääntäjiä koskevia palvelujaan.

Kopiosto luovan työn asialla

Kopiosto on tekijöiden, kustantajien ja esiintyvien taiteilijoiden yhteinen tekijänoikeusjärjestö. Huolehdimme luovan alan tekijöiden puolesta, että heidän teoksiaan käytetään luvallisesti ja että he saavat teostensa käytöstä kuuluvat korvaukset. Edustamme 80 000:ta suomalaista tekijää, esittävää taiteilijaa ja kustantajaa.

Kopiostoon kuuluu 45 luovan alan tekijöitä ja kustantajia edustavaa jäsenjärjestöä. Muun muassa kirjallisuuden kääntäjiä edustava Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto on yksi jäsenjärjestöistämme.

Kopiosto myy käyttölupia julkaisujen ja audiovisuaalisten teosten käyttöön – esimerkiksi kirjoissa, lehdissä ja internetissä julkaistujen tekstien ja kuvien kopioimiseen tai tulostamiseen – oppilaitoksissa, julkishallinnossa ja yrityksissä.

Kun käännoästä kopioidaan

Kirjallisuuden kääntäjät sopivat töidensä käyttöoikeuksista muun muassa kustantajansa ja toimeksiantajansa kanssa. Kun käännoästeos on julkaistu, sen käyttö ulottuu muihinkin tarkoituksiin. Julkaisuista voidaan kopioida tai skannata otteita esimerkiksi opetus- tai tutkimuskäyttöön. Tällaiseen niin kutsuttuun teosten jälkikäyttöön tarvitaan aina teoksen tekijänoikeuden haltijoiden – tässä tapauksessa kääntäjän, alkuperäistekstin tekijän ja teoksen kustantajan – lupa. Teosten käyttäjien, esimerkiksi opettajien, olisi kuitenkin vaikeaa ja usein mahdotontakin ryhtyä selvittämään kaikkien tarvitsemiensa teosten oikeudenhaltijoita. Myös teosten tekijöiden olisi yhtä lailla hankalaa myöntää itse käyttöoikeuksia sadoille tai tuhansille käyttäjille. Tällaisissa teosten massakäyttötilanteissa toimimme linkkinä teosten käyttäjien ja oikeudenomistajien välillä ja huolehdimme lupien myöntämisestä sekä teosten käytön valvomisesta.

Kopiosto valvoo kääntäjien oikeuksia

Valvomme, että edustamiemme tekijöiden teoksia

kopioidaan ja käytetään luvallisesti. Vierailemme säännöllisesti oppilaitoksissa ja opetusalan tapahtumissa kertomassa tekijänoikeuksista ja tekijänoikeusluvista. Tiedotamme luvallisen käytön rajoista ja varmistamme, että lupaehtoja noudatetaan.

Neuvomme edustamiemme tekijöitä tekijänoikeudellisissa asioissa ja avustamme heitä, jos heidän teoksiaan on käytetty luvattomasti. Lisäksi hoidamme luvattoman kopioinnin tapauksia tekijöiden puolesta. Luvattomasti verkossa olevasta sisällöstä teemme poistopyyntöjä yhteistyössä Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskuksen (TTVK) kanssa.

Teemme työtä luovan alan tekijöiden aseman turvaamiseksi, tekijänoikeuksien puolustamiseksi ja tekijänoikeusmyönteisen ilmapiirin vahvistamiseksi. Vaikutamme lainsäädäntöön antamalla lausuntoja sekä tapaamalla päättäjiä. Kehitämme tekijänoikeusalaa yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa ja painotamme viestinnässämme tekijänoikeuksien ja luovan alan merkitystä.

Käännoästen kopioinnista maksettavat korvaukset

Maksamme vuosittain miljoonia euroja tekijänoikeuskorvauksia tekijöille jäsenjärjestöjemme kautta. Kirjallisuuden ja lehdistön alaa edustavat jäsenjärjestömme jakavat kirjojen, lehtien ja internetissä julkaistujen teosten kopiointikorvaukset edelleen tekijöille ja tekijänoikeuden haltijoille järjestämällä oman alansa tekijöitä hyödyttäviä palveluita.

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto jakaa käännoäskirjallisuuden käytöstä keräämämme kopiointikorvaukset kääntäjien käyttöön esimerkiksi apurahoina ja koulutuksina. SKTL:n kopiointikorvauksista 55 % kertyy tietokirjallisuuden, kuten oppimateriaalien, 30 % lehtien ja 15 % kaunokirjallisuuden kopioimisesta.

Tekstin tai kuvan tekijä:
Turvaa tekijänoikeutesi
ja varmista, että teoksiasi
käytetään luvallisesti.

**Käy hyväksymässä päivitetty
Kopiosto-valtakirjasi.**

 **Kopioston
valtuutuspalvelu**

Kopiointikorvaukset ovat julkaisujen ja verkkoaineistojen kopioimisesta, tulostamisesta ja skannaamisesta kerättyjä tekijänoikeuskorvauksia. Ne kertyvät oppilaitoksille, yrityksille ja julkishallinnon organisaatioille myymistämme teosten käyttöluvista. Oppilaitokset ovat suurin asiakasryhmämme, ja yli 70 prosenttia kopiointikorvauksista kertyy opetuskäytöstä.

Keräämme säännöllisesti teosten käyttäjiltä tietoa teosten kopioinnista ja jaamme korvaukset tämän tutkimustiedon perusteella.

Jäsenjärjestöjemme jakamat Kopiosto-apurahat ja muut niiden kopiointikorvauksilla rahoittamat palvelut ovat aina kaikkien alan tekijöiden saatavissa. Tekijän ei tarvitse olla järjestön jäsen, jotta hän voi hyötyä järjestön jakamista Kopiosto-korvauksista.

Miten Kopiostoon liitytään?

Yhteensä 80 000 suomalaista luovan työn tekijää, esittävää taiteilijaa ja kustantajaa on valtuuttanut Kopioston sopimaan puolestaan kopiointiluvista. Kopiosto edustaa myös ulkomaisia tekijöitä, esittäviä taiteilijoita ja kustantajia ulkomaisten sisarjärjestöjemme kanssa tekemiemme sopimusten nojalla.

Tekijä liittyy Kopiostoon antamalla valtuutuksen myöntää lupia teostensa kopiointiin. Valvomme tekijöiden puolesta, että heidän teoksiaan käytetään luvallisesti, heidän tekijänoikeuksiaan kunnioitetaan ja teosten käytöstä maksetaan oikeudenmukainen korvaus.

Kirjallisuuden kääntäjät sekä mahdollisesti kopioitavaa tekstiä kääntävät asiatekstinkääntäjät antavat valtuutuksen Suomen kääntäjien ja tulkkien liitolle. Kääntäjänä toimiva henkilö voi antaa valtuutuksen SKTL:lle, vaikka ei olisi liiton jäsen. SKTL valvoo kääntäjien etuja Kopiostossa esimerkiksi myöntämistämme luvista tai tekijänoikeuskorvausten jaosta päätettäessä.

SKTL:n apurahat ja monet muut palvelut rahoitetaan keräämillämme kopiointikorvauksilla. Keräämme korvauksia tekijöiden antamien valtakirjojen nojalla, ja siksi on tärkeää, että annat SKTL:lle Kopiosto-valtakirjan. Käy antamassa Kopiosto-valtakirja tai tarkista aiemmin antamasi valtuutukset valtuutuspalvelussamme.

Kopiosto-valtakirja koskee painotuotteissa tai verkossa julkaistujen, tekijänoikeuden suojaamien tekstien ja kuvien hyödyntämistä oppilaitoksissa sekä julkishallinnon ja yritysten sisäisessä käytössä. Tällaista teosten käyttöä on painotuotteiden valokopiointi ja skannaaminen sekä verkkoaineistojen kopiointi ja tulostaminen.

Kääntäjä ei luovuta oikeutta itse käännökseen vaan antaa Kopiostolle oikeuden lisensoida siitä tehtyjen julkaisujen käyttöä. Meille antamasi valtakirja ei siis vaikuta toimeksiantajiesi tai asiakkaidesi kanssa tekemiisi sopimuksiin, eivätkä antamasi valtuudet koske teostesi julkaisulupia. Vastaat näistä sopimuksista edelleen itse.

Mitä Kopioston kopiointiluvalla saa tehdä?

Kopiointilupiamme käyttävät oppilaitokset, yritykset ja

Onko Kopiosto-valtakirjasi ajan tasalla?

Kopiosto-valtakirjaa täydennettiin keväällä 2023 tekijänoikeuslain muutosten myötä. SKTL kerää täydennetyt valtakirjat kaikilta kääntäjiltä, jotka ovat antaneet valtakirjan ennen viime kevättä. Jos et ole vielä päivittänyt vanhaa valtakirjaasi, käy tekemässä se nyt Kopioston valtuutuspalvelussa osoitteessa kopiostoextra.fi/valtuudet.

Päivittämällä vanhan valtakirjasi varmistat, että julkaistujen käännösesi käyttöön liittyvät Kopioston valtuudet ja edut ovat ajan tasalla.

Lue lisää valtakirjan päivityksestä SKTL:n sivulta <https://www.sktl.fi/liitto/apurahat/kopiosto-apurahat/kopiosto-valtakirja/>.

julkishallinnon organisaatiot, ja lupamme on hankittu lähes kaikille Suomen oppilaitoksille peruskoulusta yliopistoihin sekä varhaiskasvatukseen.

Luvillamme opetuksessa ja muussa työkäytössä voidaan kopioida tekijänoikeuden suojaamia teoksia vastuullisesti, vaittomasti ja monipuolisesti. Kopiointiluvalla saa kopioida, tulostaa ja skannata otteita kirjoista, lehdistä ja verkosta. Luvilla saa käyttää sekä koti- että ulkomaisia aineistoja.

Se, mitä ja miten aineistoja luvalla saa käyttää, vaihtelee käyttötilanteen ja asiakkaiden mukaan. Lupa myönnetään aina vain teosten osittaiseen kopiointiin. Kopiointilupa ei siis koskaan kilpaile alkuperäistuotteen myynnin kanssa.

Artikkelin ovat kirjoittaneet Kopioston oikeudenomistajapalvelujen asiantuntijat Reetta Karppinen ja Riikka Kero sekä lakiasianjohtaja Kirsi Salmela sekä SKTL:n toiminnanjohtaja Jenni Kavén.

Artikkeli on luettavissa myös Kirjallisuuden kääntäjän selviytymisoppaassa, kirjallisuudenkaantajanselviytymisopas.com.

SKTL:N UUDET JÄSENET

Varsinaiset jäsenet,

Arand, Marion, II, Inari
Bryzgalova, Elena, II, Salosaari
Hiillos, Natalie Aurora, II, Espoo
Jung, Bo Ram, I, Turku
Jääskeläinen, Marianna, IV, Espoo
Keskitalo, Joanna Maria, IV, Huittinen
Koba, Aleksandra, IV, Hamina
Koistinen, Kirsi Annukka, IV, Vantaa
Linnell, Heidi Kaarina, V, Kaarina
Makkonen, Tomi, II, Pirkkala
Mickwitz, Peter Lorenz, I, Helsinki
Munnukka, Asta Elisa, II ja IV, Kangasala
Perander, Hilda Hanna Maaria, II, Auderghem, Belgia
Salonen, Joona, II, Joensuu
Sojunen, Anna, IV, Helsinki

Opiskelijajäsenet

Buks, Ingurts, II ja IV, Toholampi
Hämäläinen, Teemu Taneli, IV, Gura Humorului, Romania
Kaipainen, Anttu Kalle Aleks, II ja IV, Vilna, Liettua
Kunnari, Markus Mikael, II, Tampere
Laitinen, Riikka Helinä, III, Tampere
Murshedi, Sultan, IV, Vantaa
Ojanperä, Sonja Pauliina, II, Helsinki
Palviainen, Heli Hannele, II, Lieksa
Ranta, Eeva Maria, II, Tampere

Koejäsenet

Nuutinen, Päivi, IV, Joensuu

Uusi jaosto

Oksanen, Rita Anna Marjatta, II, Helsinki

Tervetuloa jäseniksi!

Osa uusista jäsenistä ei antanut lupaa nimensä julkaisemiseen lehdessämme.

Svenskt lagspråk i Finland (Slaf) uudistui

Ruotsinkielistä lakikieltä käsittelevästä käsikirjasta *Svenskt lagspråk i Finland (Slaf)* on julkaistu uudistettu painos valtioneuvoston kanslian julkaisusarjassa. Slaf on valtioneuvoston ruotsin kielen lautakunnan julkaisema käsikirja kääntäjille, laintarkastajille ja lainvalmistelijoille. Vuoden 2023 uudistettu painos käsikirjasta annettiin valtioneuvoston kanslian ohjeena. Ohjeen ensisijaisena kohderyhmänä on valtionhallinto, mutta Slaf on hyödyllinen työväline myös muille virka- ja lakikielen parissa työskenteleville. Käsikirjaan sisältyy muun muassa säädösten johtolause-esimerkkejä suomeksi ja ruotsiksi, luettelo viranomaisnimistä ja laaja sanasto.

Ohjeen päivityksestä vastasi valtioneuvoston ruotsin kielen lautakunnan asettama työryhmä, johon kuului edustajia valtioneuvoston kansliasta, oikeusministeriöstä, eduskunnan ruotsin kielen toimistosta ja Kotimaisien kielten keskukselta Kotuksesta.

Käsikirjan sanasto-osuus sisältää suomenkielisissä lakiteksteissä usein esiintyviä sanoja ja ilmauksia sekä suositukset näiden ruotsinkielisiksi vastineiksi. Valtioneuvoston termipankki Valterissa on nyt julkaistu päivitetty sanasto *Ordlistan i Svenskt lagspråk i Finland*, joka sisältää noin 1 900 termiä tai ilmausta.

Slaf on saatavissa valtioneuvoston julkaisuarkisto Valtoissa. Käsikirjaan liittyvää palautetta voi lähettää osoitteeseen spraknamnden.vnk@gov.fi.

Svenskt lagspråk i Finland –
Ruotsinkielinen lakikieli (Slaf)
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-297-5>

Valtioneuvoston termipankki Valter
<https://valter.sanakirja.fi/>

Ny upplaga av Svenskt lagspråk i Finland (Slaf)

En ny upplaga av *Svenskt lagspråk i Finland, Slaf*, publicerades i december 2023. Slaf riktar sig till alla som bereder, skriver och översätter förslag till lagar och andra författningar och till dem som producerar svenska myndighetstexter inom statsförvaltningen. Slaf är också en utmärkt handbok för andra som skriver och översätter texter med anknytning till lag och förvaltning.

Nya Slaf ersätter 2017 års anvisning med samma namn (Statsrådets kanslis publikationsserie 1/2017). Den nya upplagan (Statsrådets kanslis publikationer 2023:17) innehåller mycket ny information och flera omarbetade och moderniserade kapitel. I kapitlet om språkriktighetsfrågor har bland annat avsnitten om modala hjälpverb, finskans konditionalis och att skriva könsneutralt setts över. Den finsk-svenska ordlistan har reviderats i sin helhet och myndighetsförteckningen har uppdaterats.

Slaf ges ut av Statsrådets svenska språknämnd i form av en anvisning av statsrådets kansli. Den nya upplagan har utarbetats under ledning av Statsrådets svenska språknämnd i en arbetsgrupp med medlemmar från stats-

rådets kansli, justitieministeriet, riksdagens svenska byrå och Institutet för de inhemska språken.

Den omfattande ordlistan i slutet av handboken innehåller ord och uttryck som ofta förekommer i finska lagtexter samt rekommendationer till svenska motsvarigheter. Ordlistan är nu också tillgänglig i statsrådets termbank Valter under namnet *Ordlistan i Svenskt lagspråk i Finland*. Den innehåller cirka 1 900 termer och uttryck.

Slaf finns fritt tillgänglig i statsrådets publikationsdatabas Valto.

Svenskt lagspråk i Finland – Ruotsinkielinen lakikieli (Slaf)
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-297-5>

Statsrådets termbank Valter
<https://valter.sanakirja.fi/>

© NATO

Nato-jäsenyys innoitti sanastotyöhön valtioneuvostossa

Heti ensimmäiseksi ei ehkä tule mieleen, että myös sotilaille kieli on keskeinen työkalu ja sen osaaminen oleellinen taito. Monikansallisessa puolustusliitossa on tärkeää, että kaikilla on yhteinen kieli ja että kaikki ymmärtävät termit samalla tavalla niin sotilaallisessa toiminnassa kuin poliittisessä yhteistyössäkin. Naton viralliset kielet ovat englanti ja ranska, mutta yhteinen komentokieli on useimmiten englanti.

Naton päämajassa toimii Naton terminologiatoimisto (NATO Terminology Office), joka vetää Nato-maiden yhteistä terminologiaohjelmaa ja huolehtii jäsenvaltioiden yhdessä sopimien termien tallentamisesta Naton viralliseen NATOTerm-termikantaan. Suomi on osallistunut englannin- ja ranskankieliseen terminologiayhteistyöhön Naton sotilaskomitean terminologiaohjausryhmän (Military Committee Terminology Board) kokouksissa ensin tarkkailijana ja jäsenyyden vahvistuttua myös täysjäsenenä.

Kuten muissakin Nato-asioissa, myös kieliasioissa haetaan konsensusta ja kaikkien jäsenmaiden hyväksyntää ratkaisuille ennen termitietueiden vahvistamista. NATOTerm-termikanta on julkinen ja se sisältää yli 20 000 käsitettä, joista noin 40 % on vuosien varrella jäsenmaiden yhteistyönä vahvistettu Natossa käytettäväksi termistöksi. Tätä ns. NATO Agreed -termistöä tulee käyttää englanniksi ja ranskaksi Naton teksteissä.

Sanastoprojekti suomen- ja ruotsinkielisten termien selvittämiseksi

Kansallisessa viestinnässä Naton toiminnasta ja organisaatiosta on kuitenkin tarve puhua kansalliskielillä. Tätä varten valtioneuvoston kanslia käynnisti tammikuussa 2023 terminologiaprojektin Nato-termien suomen- ja ruotsinkielisten vastineiden selvittämiseksi.

Projektin tuotoksena syntynyt Nato-sanasto sisältää lähes 220 käsitettä. Sanaston ensimmäinen luku julkaistiin kesäkuussa 2023. Julkaisu sisälsi yhteensä noin 80 Naton poliittisen ja sotilaallisen organisaatorakenteen nimikettä. Ensimmäinen laajennus julkaistiin marraskuussa 2023, jolloin sanastoon lisättiin Natossa ja Nato-yhteyksissä käytettyjä poliittisen ja sotilaallisen rakenteen henkilönimikkeitä. Oman lukunsa saivat myös keskeiset Naton ydintehäviin, turvallisuuskäsityksiin, kriisinhallintaan ja asevalvontaan liittyvät käsitteet, joille annettiin englannin-, suomen- ja ruotsinkielisten termien lisäksi määritelmät. Sanaston toinen laajennus helmikuussa 2024 käsitti lähes 80 uutta käsitettä. Nämä uudet määritellyt käsitteet liittyivät Naton kriisinhallintaan, toimijoihin, toimintaympäristöön ja puolustus suunnitteluun. Lisäksi annettiin luettelo keskeisten sopimusten nimistä.

Nato-sanastotyötä tehdään Suomessa valtioneuvoston kanslian käännös- ja kielitoimialan terminologien johdolla ja työssä on mukana kieliasiantuntijoita sekä substansiasiantuntijoita ministeriöistä, Puolustusvoimista ja Kotimaisten kielten keskukselta. Sanastoon valittujen termien soveltuvuus on pyritty varmistamaan asiantuntijoita konsultoimalla ja laajempia kommentointikierroksia järjestämällä. Palaute jo julkaistuun sanastoon on myös tervetullutta. Sanasto on käytettävissä valtioneuvoston termipankissa Valterissa ja erillisenä pdf-tiedostona.

Virallinen projekti on päättynyt, mutta sanastoa päivitetään ja laajennetaan edelleen osana valtioneuvoston kanslian normaalia sanastotyötä asiantuntijoita konsultoiden.

Tavoitteena Suomelle ja Ruotsille yhteiset termit

Sanasto pyrkii tarjoamaan suosituksia yhtenäisiksi suomen- ja ruotsinkielisiksi käännöksiksi kaikille Natosta kirjoittaville ja puhuville: suomalaisille ja ruotsalaisille asiantuntijoille, Naton organisaatiossa työskenteleville, poliitikoille, toimittajille, tutkijoille ja kääntäjille.

Ruotsalaisia kumppaneita ja Euroopan unionin neuvoston pääsihteeristön kieliasiantuntijoita saatiin myös sanaston kommentointiin mukaan. Näin pyrittiin varmistamaan, että sanasto toimisi sellaisenaan myös ruotsalaisessa ja EU-kontekstissa kirjoittavien apuvälineenä. Suomen Nato-jäsenyys eteni Ruotsin jäsenyyttä nopeammin, joten

myös termityö käynnistyi meillä Suomessa varhaisemmin. Ilahduttavasti kuitenkin kieliasiantuntijakollegat Ruotsin ulkoministeriöstä, maanpuolustuskorkeakoulusta ja puolustusvoimista pystyivät osallistumaan sanaston kommentointiin ja monista termeistä on käyty laajaakin keskustelua.

Sanaston lähtökieli on siis englanti ja käsitteet kuvaavat Natoa. Onkin ollut tärkeää huomioida, miten jokin käsite ymmärretään ja määritellään juuri Natossa. Termeissä, esimerkiksi sotilaallisen rakenteen organisaatorakenteessa, ei ole voitu suoraan kopioida minkään yksittäisen maan termejä, vaan on pitänyt luoda termistö, joka kuvaa nimenomaan Natoa. Suomen- ja ruotsinkielistä lähdemateriaalia termeille ei aluksi kovin paljon ollut, ja esimerkiksi keskeisistä organisaationimistä löytyi erilaisia kuvailevia nimityksiä. Sanastotyössä luotiinkin usein aivan uusia nimikkeitä tai termejä tai harmonisoitiin olemassa olevien välillä.

Monella kieliasiantuntijalla oli projektin alussa varsin vähän Nato-osaamista ja asiantuntijoiden saaminen työryhmän tueksi oli aluksi vaikeaa, sillä Nato-osaajat olivat varsinkin jäsenyysprosessin alkuvaiheessa hyvin kiireisiä muuallakin. Hyppy tuntemattomaan kuvasi hyvin alkuvaiheen tunnelmia, mutta työn edetessä saimme ammentaa asiantuntijoiden osaamista ja oppia valtavasti. Sotilasalan termistöä on erittäin runsaasti ja ala on hyvin tuottelias luomaan uutta termistöä. Lisäksi termistön selkeys, tarkkuus ja yhdenmukaisuus on alalla kriittisen tärkeää. Työnsarkaa siis riittää jatkossakin. Nato-jäsenyys, Naton terminologiaohjelma ja jäsenmaiden kielikoulutukseen liittyvät terminologiakonferenssit ovat iloksemme tuoneet kieliyhteisöömme mukaan myös aivan uusia ja arvokkaita terminologisen työn foorumeita, mistä on mukava jakaa tietoa yhteisössämme muillekin.

Linkit:

NATO Term <https://nso.nato.int/natoterm>

Nato-sanasto (en-fi-sv) pdf <https://valtioneuvosto.fi/kaannos-ja-kielipalvelut/sanastot>

Nato-sanasto Valterissa <https://valter.sanakirja.fi/nato-sanasto>

Teksti: Niina Elomaa

Kirjoittaja toimii terminologisen työn erityisasiantuntijana valtioneuvoston kanslian käännös- ja kielitoimialalla.

Vapaaehtoisena SKTL:ssä: Esittelyssä Olga Hirvirinne ja Saana Rusi

Jaostojemme ja paikallisosastojemme toimikunnissa toimii kymmenittäin liiton aktiiveja, jotka ajavat kääntäjien ja tulkkien asiaa. He myös suunnittelevat ja toteuttavat mielenkiintoista ohjelmaa liiton jäsenille. Uudessa juttusarjassamme esittelemme näitä vapaaehtoisiamme. Aloitamme Turusta, josta löytyy virkeä paikallisosasto. Paikallisosaston puheenjohtajana toimii **Olga Hirvirinne**, joka on myös tulkkiyaoston toimikunnassa. Turussa asuu lisäksi kirjallisuuden kääntäjien jaoston puheenjohtaja **Saana Rusi**. Pyysimme Saanaa ja Olga kertomaan hieman itsestään ja vapaaehtoishommistaan. Miten he päätyivät mukaan toimintaan, mitä kaikkea he tekevät toimikunnissa sekä mitä iloa ja hyötyä siitä on?

Kirjallisuuden kääntäjien jaoston puheenjohtaja Saana Rusi

Työkseni suomennan kauno- ja tietokirjallisuutta englannista ja ranskasta. Ensimmäinen suomennokseni ilmestyi vuonna 2016 ja laskin juuri, että suomennoksia on valmistunut nyt yhteensä 20!

Saana Rusi

© Maarit Laitinen

Toimin kirjallisuuden kääntäjien jaoston puheenjohtajana kaksivuotiskauden 2024–2025. Jaoston puheenjohtaja pitää jaoston budjetin hyppysissään ja suunnittelee toimintaa yhdessä mukavan toimikunnan kanssa. Sen lisäksi tiedotan tapahtumista jäsenkirjeillä ja Facebook-ryhmässä, ja päivitän SKTL:n verkkosivujen apurahakalenteria ja jäsensivuja. Meillä on hallitusedustaja (ja liiton varapuheenjohtaja) **Kaisa Rannan** kanssa kiva ja toimiva yhteistyö: Kaisa edustaa jaostoa koko liiton hallituksessa ja monissa yhteistyökumppaneiden tapaamisissa.

Alkujaan päädyin mukaan toimintaan, kun toinen toimikuntalainen kutsui. Se lienee melko yleinen tapa päätyä mukaan!

Itsenäisen ammatinharjoittajan arki voi olla aika yksinäistä, joten tämä tarjoaa hyvän väylän pitää yhteyttä toisiin puurtajiin. Lisäksi tulee pysytyä paremmin kärryillä alan tuoreimmista käänteistä, nyt esimerkiksi tekoälyyn liittyvistä kysymyksistä. Ja vapaaehtoistyöhän noin yleisesti on monin tavoin palkitsevaa.

Eli kaikki vapaaehtoishommista kiinnostuneet jäsenemme toivotan lämpimästi tervetulleiksi mukaan!

Saanan tavoittaa sähköpostiosoitteesta
saana.rusi@sktl.fi

Turun paikallisosaston puheenjohtaja ja hallitusedustaja Olga Hirvirinne

Olen valmistunut Leningradin yliopiston kielitieteellisestä tiedekunnasta pääaineenani suomalainen filologia ja vuodesta 1990 tehnyt venäjän ja englannin tulkkausta ja käännöstöitä yrittäjänä. 1994–2010 olin vientipäällikkönä graafisen alan yrityksessä, jolloin tulkkaus jäi sivutoimiseksi. Tätä nykyä olen rekisteröity oikeustulkki kieliparissa suomi–venäjä, pian myös kieliparissa suomi–englanti.

Liityin liittoon vuonna 2021. Siitä asti olen ollut tulkki- ja Turun paikallisosaston toimikunnan jäsen. Tämän vuoden alusta olen ollut myös Turun paikallisosaston puheenjohtaja. Tässä taisi käydä niin, että uutta ja innokasta liiton jäsentä kysyttiin toimikuntaan ja suostuin sillä ajatuksella, että pääsen paremmin tutustumaan toimintaan. Sillä tiellä olen edelleen.

Tulkkien jaosto toimii aktiivisesti jäsenten aseman edistämiseksi ja järjestää koulutusta. Minusta on mukavaa olla osana tätä toimintaa ja tuoda kentän ääntä kuuluville. Yleensä otan toimikunnassa kantaa asioihin, jotka ovat tuttuja, lähellä tehtäväaluetta tai joihin olen törmännyt ja selvittänyt. Näihin lukeutuvat mm. kilpailutukset ja yrittäjyyteen liittyvät asiat. Pyrin olemaan myös tukena

Mukaan asiatekstinkääntäjien jaoston tai av-kääntäjien jaoston toimikuntiin

Sekä asiatekstinkääntäjien jaoston että av-kääntäjien jaoston toimikunnat etsivät aktiivisesti uusia toimikuntalaisia. Jaostojen toimikuntiin voi liittyä matalalla kynnyksellä: toimikuntaan liittyminen ei edellytä minkään tietyn tehtävän vastaanottamista, vaan toimikuntaan voivat liittyä kaikki, jotka tuntevat mielenkiintoa jaoston asioihin ja uskovat voivansa tarjota jotain esimerkiksi tapahtumien ideoinnin ja suunnittelun osalta.

Toimikunnat suunnittelevat oman erikoisalansa tapahtumia ja toimintaa, eli jos sinulla on jokin hyvä tapahtuma-idea, voit tuoda ideasi jaostoon. Saat päästä mukaan toteuttamaan unelmiasi tapahtumaa. Toimikuntien jäsenillä voi myös olla mahdollisuus päästä mukaan jaostojen kansainväliseen toimintaan.

Kysy rohkeasti lisää liiton toimistolta tai omasta jaostostasi!

jasenasiat@sktl.fi
asiatekstinkaanajat@sktl.fi
av-kaantajat@sktl.fi

Olga Hirvirinne
© Tony Hirvirinne

niille, joille tulee haasteita näissä kysymyksissä.

Liiton suurimman paikallisosaston puheenjohtajana olen tuore, mutta aiempien toimikuntavuosien ansiosta pääsin nopeasti jyvälle turkulaisten tyylistä. Tapah- tuma järjestettäessä Tu- russa pyritään jatkamaan jo syntyneitä perinteitä sekä tuomaan ohjel- mistoon uusia asioita jäsenten tarpeiden ja kiinnostuksen mukaan. Paikallis- osasto tekee yhteis- työtä Turun yliopiston kanssa pyrkien välittämään liiton sanomaa myös opiskelijoiden keskuuteen.

Tulkin ja kääntäjän työ voi tuntua yksinäiseltä, mutta liiton jäsenyys tuo yhteisöllisyyttä ja mahdollisuuden verkostoitua ja kehittyä ammatillisesti mm. koulutusten kautta. Esimerkiksi tulkki- jaoston toimikunnan kautta jäsen voi vaikuttaa muuttuvaan tulkkausalaan ja edistää tulkki- jaoston asioita liiton vaikuttamistyön kautta. Näin yh- dessä tehtävästä työstä hyötyy koko jäsenistö.

Olgan tavoittaa sähköpostiosoitteesta olga.hirvirinne@sktl.fi

Tule mukaan liiton toimintaan!

Haluatko vaikuttaa alan tulevaisuuteen? SKTL tarjoaa jäsenilleen mahdollisuuden osallistua aktiivisesti liiton toimintaan! Toimikunnissa pääset suunnittelemaan oman alan koulutuksia, mahdollisuuden osallistua kansainväliseen toimintaan tai oman alan konferensseihin ja ideoimaan jäsenetuja. Henkilövalintoja liiton hallitukseen tehdään liiton sääntömääräisessä syyskokoukses- sa. Varsinkin syksy on hyvää aikaa liittyä jaostojen ja paikallisosastojen toimikuntiin, mutta olet tervetullut mukaan ympäri vuoden!

Järjestössä vapaaehtoisena toimiminen voi avata oven moneen uuteen työpaikkaan. Jos työskentelet yksin, yh- distystoiminnasta saat hyvää vastapainoa työlle, pääset verkostoitumaan ja tutustumaan laajasti oman alan ihmisiin. Voit myös pyytää todistuksen toimimisestasi SKTL:n vapaaehtois- tai luottamustehtävissä.

Viisi kieltä, viisi tulkintaa: pohjoismaisia taiteilijakuvia

Rimma Markova: *Pohjoismainen albumi* (2023). ISBN 978-91-527-6755-9, 156 s.

Lähes sata taideteosta, viisi taiteilijaa, viisi kieltä, neljä tarinaa, neljä runoa – näistä koostuu runoilija ja proosa-kirjailija **Rimma Markovan** *Pohjoismainen albumi* (2023). Kirja esittelee viiden pohjoismaisen taiteilijan elämää. Taiteilijoiden teokset sekä heidän elämänsä luotaavat tekstit ja runot kulkevat kirjassa rinnakkain. Yhdessä ne muodostavat tarinan.

Kirjan keskiössä ovat taiteilijoiden teosten ja elämäntarinoiden inspiroimat tekstit ja runot. Markova painottaa, että tekstit eivät ole elämäkerrallisia tai taidehistoriallisia, vaan ne avaavat kirjan runojen merkityksiä. Kirjaan sisällytetyt taideteokset, jotka eivät valitettavasti pääse pienikokoisessa kirjassa oikeuksiinsa, tuntuvat toimivan runojen kuvituksena. Teksteissä ja kuvien tulkinnassa korostetaan taiteilijoiden traagisia elämäkokemuksia. Myytti kärsivästä taiteilijasta elääkin kirjassa vahvana.

Kirja on helposti seurattava katsaus kouralliseen pohjoismaisia taiteilijoita. Markova mainitsee halunneensa tuoda esiin taiteilijoita, jotka **Edvard Munchia** lukuun ottamatta ovat laajalle yleisölle tuntemattomampia. Markovan kanssa voi olla eri mieltä siitä, kuinka tuntemattomia ovat **Peder Severin Krøyer**, **Helene Schjerfbeck** tai **Sigrid Hjertén**. Teos sivuaa myös **Marie Krøyerin** elämää, mutta hän jää miehensä Peder Severin Krøyerin varjoon. Sikäli kuin kirjan tarkoituksena on esitellä pohjoismaisia taiteilijoita laajemmalle yleisölle, nousee mieleen kysymys, olisiko kirja ollut parempi julkaista muilla kuin pohjoismaisilla kielillä.

Markovan alkuperäistekstit ovat venäjäksi. Markova itse, **Ulla Djurberg** ja **Gunnel Bergström** ovat kääntäneet tekstit ruotsiksi, **Klaus Gjukastein** ja **Karin Røstadin** norjaksi, **Larissa Lodi Laurien**, **Anne Sofie Risum Hansen** ja **Peter Hessellund Jeppesen** tanskaksi sekä **Katja Pulkkinen**, **Iida-Maaria Lindstedt** ja **Ekaterina Tommonen** suomeksi.

Käännökset ovat sujuvia, mutta asia- ja huolimattomuusvirheet heikentävät paikoin niiden tasoa. Käännöstekstit pysyttelevät pääosin lähdekielelle uskollisina, mutta kohdekielen sujuvuuden takaamiseksi on otettu pieniä

vapauksia. Suurempia vapauksia on otettu runokäännöksissä; riimiasun säilyttämiseksi runon merkityssisältö on saanut paikoin joustaa.

Käännöstekstit synnyttävät erilaisia tulkintakokonaisuuksia. Erikielisiä tekstejä kuvittavat eri taideteokset. Näin kuvitus vaikuttaa vahvasti tekstin tulkintaan. *Pohjoismaisen albumin* luomat vaikutelmat ja mielleyhtymät riippuvat siitä, millä kielellä teoksen lukee. Teosta lukiessa onkin kiehtovaa tunnustella erilaisia tulkintoja ja niiden muodostamia tarinoita.

Arvostelu: Reeta E. Kangas, FT

Kirjoittaja on Venäjän, taidehistorian ja kirjahistorian tutkija Turun yliopistosta. Hän toimii tällä hetkellä tutkijana Koneen säätöön rahoittamassa hankkeessa Lukemalla kansalaiseksi? Lastenkirjat ja kasvatuksellinen kirjallisuus Suomessa, 1790–1850 (LUKA).

1. Kuka ja mikä olet?

Olen **Aryan Rostamnejad**. Olen kieli- ja kulttuuriasiantuntija ja kotoisin Itä-Kurdistanista.

2. Missä asut?

Asun Helsingissä.

3. Mitkä ovat työkielisi?

Kurdi-sorani (Central kurdish), persia (moderni farsi ja dari), suomi ja englanti.

4. Kuunteletko musiikkia, kun teet töitä? Jos kuuntelet, millaista?

Kyllä kuuntelen, muuten hiljaisuus on liian painostavaa siedettäväksi kotona käännöstyön aikana. Kuuntelen elokuvamusiikin lisäksi ethnic chilliä, ethnic deepiä ja ethnic soft deepiä. Ja tietysti **Alexey Arkhipovskyn**, **Estas Tonnen** ja kurdimuusikko **Kayhan Kalhorin** musiikki kuuluvat erottamattomasti kuuntelulistalle.

5. Mikä on inhokkitermisi?

En tykkää slangisanoista tekstissä. Osin tämä varmasti johtuu siitä, ettei suomi ole äidinkieleni. Mutta minulla ei ole varsinaisia inhokkitermejä.

6. Millaisissa vaatteissa käännät mieluiten?

Minähän tulkkaan ja käännän. Tulkatessa pukeudun aina asianmukaisesti, siististi ja huolitellusti, enkä koskaan käytä hajusteita. Kotona pukeudun rennosti, viihdyn villasukissa, verkkareissa ja t-paidassa.

7. Minkä muruja löytyy eniten näppiksesi raoista?

Ei minkäänlaisia. Se on sääntö, johon ei ole poikkeuksia. Työpöydälläni on näppäimistön ja hiiren lisäksi kaksi näyttöä. Muistiinpanopaperien ja kynien lisäksi sinne ikinä ei ilmesty mitään muuta. Perusteellinen siivous kerran viikossa antaa kyytiä jopa naapurista laskeutuneelle pölylle.

8. Mistä käännöksestäsi olet kaikkein ylpein?

Englannista kurdiin kääntämästäni kirjasta, joka oli ensimmäinen iso käännösohjelmieni vuonna 2012.

9. Menetätkö joskus yöunesi käännöstyön takia? Tai tulevatko käännökset uniisi?

Kun aloin tehdä konferenssitulkkauksia, muistan etten jännitykseltäni saanut työkeikkaa edeltävänä yönä unta. Käännösohjelmien takia en ole koskaan menettänyt yöuniäni. Lopetan työt tavallisesti kello 16 tai pian sen jälkeen ja käyn yleensä lenkillä mielessäni läpi lähes jokaisen käännetyn kappaleen.

10. Minkä äidinkielenopettajasi / pääkielisi opettajan opetuksen muistat? Mikä on syöpynyt tulikirjaimin sieluusi?

En saanut koskaan opiskella kotimaassani omalla äidinkiellelläni, eli kurdilla, vaan opiskelin persian kielellä. Muistan ensimmäisen kerran, kun miesopettaja luki meille Tuhannen ja yhden yön tarinoita, ja voin varmuudella sanoa, että se syöpyi tulikirjaimin sieluuni. Tämä kannusti minua jatkamaan opiskelua ja lukemista ja herätti kiinnostukseni kirjallisuuteen.

11. Miksi valitsit itsestäsi juuri tämän valokuvan nähtäväksemme?

Tämä selfie on otettu huhtikuussa. Kuvassa on perin erilainen mies kuin alkukesällä yhdeksäntoista vuotta sitten urani alussa.

tekstin talo

Helsingin sydämessä sijaitseva Tekstin talo on elävä tekstikulttuurin keskus, joka tarjoaa tiloja ja mahdollisuuksia kirjoittamisesta kulttuuritapahtumiin. Tule nauttimaan runoilloista, esityksistä, kirjamyymäisistä ja inspiroivista paneelikeskusteluista!

Tutustu tapahtumakalenteriimme:
www.tekstintalo.fi/tapahtumat

Osoite:
Lintulahdenkatu 3, 00530 Helsinki

